

Nositelji regionalne politike u RH

Križanac, Elena

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:929134>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-30**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
„Dr. Mijo Mirković“

ELENA KRIŽANAC

**NOSITELJI REGIONALNE POLITIKE U
REPUBLICI HRVATSKOJ**

Završni rad

Pula, 2018.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
„Dr. Mijo Mirković“

ELENA KRIŽANAC

**NOSITELJI REGIONALNE POLITIKE U
REPUBLICI HRVATSKOJ**

Završni rad

JMBAG: 0303030622, izvanredna studentica

Studijski smjer: Ekonomija

Kolegij: Regionalna ekonomika

Znanstveno područje: društvene znanosti

Znanstveno polje: ekonomija

Znanstvena grana: opća ekonomija

Mentor: doc. dr. sc. Lela Tijanić

Pula, veljača 2018.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, Elena Križanac, kandidatkinja za prvostupnicu ekonomije, smjera Ekonomija, ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student:

Elena Križanac

U Puli, veljača 2018. godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Elena Križanac, dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom „Nositelji regionalne politike u Republici Hrvatskoj“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, veljača 2018. godine

Potpis:

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. REGIONALNA POLITIKA REPUBLIKE HRVATSKE	2
2.1. DEFINIRANJE REGIONALNE POLITIKE	2
2.2. NUTS KLASIFIKACIJA	4
2.3. NAČELA REGIONALNE POLITIKE REPUBLIKE HRVATSKE	8
2.4. INSTRUMENTI REGIONALNE POLITIKE.....	9
3. NOSITELJI REGIONALNE POLITIKE REPUBLIKE HRVATSKE ..	12
3.1. MINISTARSTVO REGIONALNOG RAZVOJA I FONDOVA EU.....	12
3.2. KUĆANSTVA.....	15
3.3. PODUZETNICI	18
3.4. RAZVOJNE AGENCIJE.....	21
3.5. LOKALNE AKCIJSKE GRUPE	22
3.5.1. <i>FLAG</i>	24
4. RAZVOJNE AGENCIJE U ISTARSKOJ ŽUPANIJI	26
4.1. ISTARSKA RAZVOJNA AGENCIJA.....	26
4.1.1. <i>ZAKLJUČENI PROJEKTI – PRIMJERI DOBRE PRAKSE</i>	30
4.1.2. <i>PROJEKTI U PROVEDBI</i>	32
5. LOKALNE AKCIJSKE GRUPE U ISTARSKOJ ŽUPANIJI	34
5.1. SJEVERNA ISTRA	34
5.2. ISTOČNA ISTRA.....	36
5.3. SREDIŠNJA ISTRA	37
5.4. JUŽNA ISTRA.....	38
6. ZAKLJUČAK	40
POPIS LITERATURE	41
POPIS SLIKA	50
POPIS TABLICA	50
POPIS GRAFIKONA	50
SAŽETAK	51
SUMMARY	52

1. UVOD

Nositelji regionalne politike imaju ključnu ulogu u kreiranju i provođenju odgovarajućih mjera s ciljem poticanja regionalnog razvoja i poboljšanja kvalitete života stanovništva. Njihova važnost na različitim razinama upravljanja i koordinirano djelovanje postaju značajnije izraženi u vrijeme kada mogućnosti regija postaju sve veće, uz decentralizaciju ovlasti nižim razinama.

Cilj ovog završnog rada je prikazati ulogu odabranih nositelja regionalne politike u Republici Hrvatskoj. Analizom aktivnosti i primjera njihovog djelovanja pokušat će se potvrditi važnost i međuovisnost nositelja regionalne politike.

Nakon uvoda, u drugom poglavlju rada, govori se o regionalnoj politici Republike Hrvatske, definiranju, prilagodbama prema regionalnoj politici Europske unije (EU), sukladno tome klasifikaciji regionalnih jedinica, načelima i instrumentima regionalne politike.

Treće poglavlje prikazuje nositelje regionalne politike i njihovu ulogu. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU glavni je nositelj navedene politike na razini države, povezan sa ostalim nositeljima, što je u radu detaljnije opisano. Važnu ulogu u regionalnom razvoju imaju kućanstva i poduzeća. Kućanstva i poduzeća, koristeći se faktorima proizvodnje, utječu na razvijenost regije. Uz kućanstva i poduzeća, regionalni razvoj potiču organizacije i partnerstva lokalnih samouprava, fizičkih i pravnih osoba, razvojne agencije i lokalne akcijske grupe.

U četvrtom i petom poglavlju rada pobliže se obrađeni odabrani nositelji na primjeru Istarske županije, Istarska razvojna agencija koja svojim brojnim aktivnostima pozitivno utječe na regionalni razvoj te Višnjanska razvojna agencija. U Istarskoj županiji osnovane su i četiri lokalne akcijske grupe – LAG Sjeverna Istra, LAG Središnja Istra, LAG Istočna Istra i LAG Južna Istra, prikazane u završnom dijelu rada. Zaključci rada slijede u šestom poglavlju.

Pri pisanju ovog rada korištene su metode: analize, sinteze, klasifikacije, komparacije, deskriptivna i kompilacijska metoda.

2. REGIONALNA POLITIKA REPUBLIKE HRVATSKE

2.1. DEFINIRANJE REGIONALNE POLITIKE

Regionalna politika dio je javne politike Republike Hrvatske. Naziva se još i kohezijskom politikom te strukturnom politikom. Ima veliku važnost u jačanju cjelokupnog gospodarstva, pri čemu se primarno usmjerava na rješavanje razlika u razvijenosti između regija. Regionalna politika definira ciljeve i mjere kojima će se potaknuti razvoj, zapošljavanje, ojačati konkurentnost i kvaliteta života razvijenih i manje razvijenih regija. Budući da je Hrvatska članica EU-a, regionalna politika Hrvatske razvija se i prilagođava u skladu sa ciljevima, kriterijima i načelima regionalne politike na razini integracije. Cilj smanjenja nejednakosti potvrđuje se također na razini EU-a, pri čemu je izazov još veći zbog velikoj broja regija (i 28 država članica).

„Regionalna politika dio je javne politike EU-a, a usmjerena je prema smanjenju društvenih i gospodarskih razlika koje postoje među zemljama i regijama zemalja članica Unije.“¹

Kohezijska politika je ujedno glavna financijska politika EU-a, a djeluje i upotpunjuje različita područja. U razdoblju od 2014. do 2020. godine kohezijska politika EU-a postavila je 11 prioriteta ciljeva (vezanih za istraživanje i razvoj, inovacije, informacijsko komunikacijske tehnologije, poduzetništvo, jačanje konkurentnosti, prijelaz na gospodarstvo s manjim udjelom ugljika, klimatske promjene, zaštitu okoliša, održivi promet, zapošljavanje, društvenu uključenost, smanjenje siromaštva, obrazovanje, učinkovitost javne uprave). Ciljevi obuhvaćaju sve regije integracije.

„Radi ispunjenja tih ciljeva i zadovoljavanja raznolikih potreba u svim europskim regijama, za kohezijsku politiku u razdoblju od 2014. do 2020. dodijeljeno je 351,8 milijardi eura, što iznosi gotovo trećinu cjelokupnog proračuna EU-a.“² Usklađena je sa ciljevima glavne strategija razvoja EU, Europom 2020.

¹ V. Đulabić, *Regionalizam i regionalna politika*, Zagreb, Društveno veleučilište u Zagrebu, 2007., str. 99.

² Europska komisija - Glavna uprava za regionalnu i urbanu politiku, *Glavna investicijska politika EU-a*, [website], 2017a., http://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/what/investment-policy/, (pristupljeno 7. siječnja 2018.).

„Pet je ciljeva za EU za 2020.:

1. *Otvaranje radnih mjesta: planira se zapošljavanje 75% osoba u dobi od 20 do 64 godine*
2. *Istraživanje i razvoj: 3% europskog bruto domaćeg proizvoda (BDP-a) planira se uložiti u istraživanje i razvoj*
3. *Klimatske promjene i održivost energetske izvora:*
 - *smanjenje emisija stakleničkih plinova u EU za 20% u odnosu na razinu iz 1990.*
 - *20% energije iz obnovljivih izvora*
 - *povećanje energetske učinkovitosti od 20%*
4. *Obrazovanje:*
 - *smanjivanje postotka onih koji odustaju od školovanja*
 - *smanjenje od barem 20 milijuna ljudi koji žive na granici siromaštva i društvene isključenosti*
5. *Borba protiv siromaštva i društvene isključenosti: smanjenje od barem 20 milijuna ljudi koji žive na granici siromaštva i društvene isključenosti.*³

Regionalna politika u Republici Hrvatskoj uređena je Zakonom o regionalnom razvoju.⁴ Osim zakona, Vlada Republike Hrvatske usvojila je Strategiju regionalnog razvoja Republike Hrvatske do kraja 2020. godine.⁵ Zakonom i Strategijom jasno se određuju ciljevi i mjere regionalne politike koji bi se trebali postići do kraja 2020. godine. „*Cilj je politike regionalnog razvoja pridonijeti društveno-gospodarskom razvoju Republike Hrvatske, u skladu s načelima održivog razvoja, stvaranjem uvjeta koji će svim dijelovima zemlje omogućavati jačanje konkurentnosti i realizaciju*

³ Loc. cit.

⁴ Narodne novine, Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, Zagreb, Narodne novine d.d., br. 147/2014, 123/2017, <https://www.zakon.hr/z/239/Zakon-o-regionalnom-razvoju-Republike-Hrvatske>, (pristupljeno 9. siječnja 2018.).

⁵ Vlada Republike Hrvatske, *Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine*, 2017a., <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/regionalni-razvoj/razvojne-strategije/strategija-regionalnoga-razvoja-republike-hrvatske-za-razdoblje-do-kraja-2020-godine/3244>, (pristupljeno 9. siječnja 2018.).

*vlastitih razvojnih potencijala.*⁶ Ističe se potreba povezivanja lokalnih i regionalnih potreba s prioritetima na središnjoj razini i razini EU-a, kao i potreba podupiranja razvoja slabije razvijenih područja, potpomognutih područja, područja s drugim razvojnim posebnostima, urbanih područja te poticanje suradnje, korištenja sredstava dostupnih u okviru kohezijske politike EU-a.

Unutar Strategije regionalnog razvoja prikazana je SWOT analiza (društvenog razvoja, prostora i okoliša, razvoja gospodarstva, sustava regionalnog upravljanja). Pregledom SWOT analize mogu se izdvojiti razvojna pitanja, gdje se, između ostalih, pojavljuju nedostatak suradnje i koordinacije. Suradnja je bitna na različitim razinama i između različitih razvojnih dionika. Ulaskom u EU Hrvatska je poboljšala svoje prilike na području provedbe regionalne politike. Ulazak je pridonio jasnijem definiranju i kreiranju planskih dokumenata, ciljeva i mjera te su se povećale mogućnosti korištenja potpora strukturnih fondova. Sredstva EU treba znati iskoristiti. Nositelji regionalne politike tu su bitni kao nadzorni mehanizmi, koordinatori, kreatori projekata, u organizaciji edukacija o korištenju raspoloživih sredstava, provedbi projekata, ocjeni učinaka i sl. Osnivanjem razvojnih agencija i lokalnih akcijskih grupa (LAG-ova) cilj je potaknuti razvoj regije u kojoj su osnovani, ali i ostalih regija s kojima surađuju. Uspješnim partnerstvima sa susjednim regijama i regijama ostalih zemalja dolaze do cilja. Još uvijek postoji veliki jaz u razvijenosti između županija. Dobrom regionalnom politikom taj se problem pokušava riješiti upravo putem djelovanja nositelja provedbe.

2.2. NUTS KLASIFIKACIJA

NUTS (nomenklatura prostornih jedinica za statistiku) je statistička klasifikacija koja služi za prikaz statističkih prostornih podataka na razini EU, odnosno za njihovo prikupljanje, obradu, analizu i publiciranje, a u kontekstu regionalne politike čini osnovu za provedbu. *„Pojam NUTS se primjenjuje od datuma ulaska države u članstvo EU, a do datuma ulaska se koristi pojam prostornih jedinica za statistiku koje se definiraju u skladu s kriterijima za primjenu NUTS-a, Uredba (EZ) br.*

⁶ Narodne novine, 2014., 2017., op. cit.

1059/2003 Europskog Parlamenta i Vijeća od 26. svibnja 2003. o uspostavi Zajedničke klasifikacije prostornih jedinica za statistiku (NUTS).“⁷

U Republici Hrvatskoj postoje 3 razine prostornih jedinica. Prva razina je cjelokupno područje Republike Hrvatske. Ova razina statističke podjele obuhvaća od 3 do 7 milijuna stanovnika. *Razina NUTS 2 najbolje se prilagođava većini zemalja članica Unije jer se regionalne proizvodne, demografske, prirodne, socijalne, političke, povijesne i druge karakteristike i specifičnosti zemalja mogu smjestiti u raspon od 0,8 do 3 milijuna stanovnika.*⁸ Treća razina odnosno županije su područja u kojem živi od 150 000 do 800 000 stanovnika.⁹

Prema NUTS 2 Republika Hrvatska je podijeljena na dvije statističke regije. To su Kontinentalna i Jadranska Hrvatska.¹⁰ Takva podjela je usuglašena s Europskom komisijom tijekom 2012. godine. Od 2007. do tada je Hrvatska bila podijeljena na tri statističke regije; Sjeverozapadna Hrvatska, Središnja i Istočna (Panonska) Hrvatska i Jadranska Hrvatska. Novom podjelom na dvije statističke regije Hrvatska ima veća prava korištenja strukturnih fondova u odnosu na prijašnje razdoblje. Ovom podjelom omogućuje se korištenje veće razine državnih potpora te se olakšava planiranje i provedba razvojnih projekata do 2027. godine.¹¹

Kontinentalna Hrvatska obuhvaća 13 županija i Grad Zagreb, dok Jadranska Hrvatska sadrži 7 županija. Unutar Kontinentalne Hrvatske nalaze se: Grad Zagreb, Zagrebačka županija, Krapinsko-zagorska županija, Varaždinska županija, Koprivničko-križevačka županija, Međimurska županija, Bjelovarsko-bilogorska županija, Virovitičko-podravska županija, Požeško-slavonska županija, Brodsko-posavska županija, Osječko-baranjska županija, Vukovarsko-srijemska županija, Karlovačka županija i Sisačko-moslavačka županija. Jadranska Hrvatska obuhvaća: Istarsku županiju, Primorsko-goransku županiju, Ličko-senjsku županiju, Zadarsku županiju, Šibensko-kninsku županiju, Splitsko-dalmatinsku županiju i Dubrovačko-

⁷ Razvojna agencija Vukovarsko-srijemske županije, *Kontinentalna Hrvatska*, [website], 2017., <http://www.ra-vs-z.hr/regionalni-razvoj/kontinentalna-hrvatska-nuts-2-1656/1656>, (pristupljeno 27. siječnja 2018.).

⁸ A. Bogunović, *Regionalna ekonomika i politika*, Zagreb, Ekonomski fakultet Zagreb, 2011., str. 20.

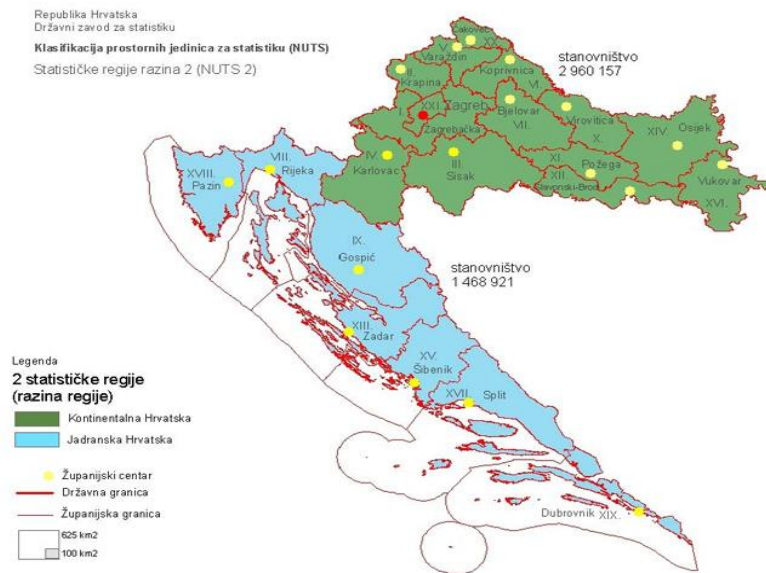
⁹ D. Haase, *Zajedničko razvrstavanje prostornih jedinica za statistiku*, [website], 2017. http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/hr/displayFtu.html?ftuld=FTU_3.1.6.html, (pristupljeno 27. siječnja 2018.).

¹⁰ I. Kersan-Škabić, *Ekonomija Europske unije*, Pula, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Fakultet ekonomije i turizma „Dr. Mijo Mirković“, 2015., str. 207.

¹¹ Razvojna agencija Vukovarsko-srijemske županije, op. cit.

neretvansku županiju.¹² BDP po stanovniku je u 2015. godini u Jadranskoj Hrvatskoj iznosio 10 172 eura, a u Kontinentalnoj Hrvatskoj 10 791 eura.¹³

Slika 1. Statistička klasifikacija prostornih jedinica Republike Hrvatske na NUTS 2 razini

Izvor: Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova EU, *Statistička klasifikacija prostornih jedinica RH - NUTS 2*, [website], 2018c., <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/regionalni-razvoj/statisticka-klasifikacija-prostornih-jedinica-rh-nuts-2/150>, (pristupljeno 28. siječnja 2018.).

Treća razina prostornih jedinica su NUTS 3 regije, odnosno županije. Hrvatska ima 20 županija i Grad Zagreb kao zasebnu županiju. Promatrajući tablicu 1., može se vidjeti da su razlike u razvijenosti županija velike. Najrazvijenije županije, prema kriteriju BDP-a po stanovniku, su Grad Zagreb, Primorsko-goranska županija te Istarska županija, dok su najnerazvijenije u istom promatranom razdoblju bile Vukovarsko-srijemska, Virovitičko-podravska i Brodsko-posavska.¹⁴ Prema

¹² Narodne novine, Nacionalna klasifikacija prostornih jedinica za statistiku 2012. (NKPJS 2012.), Zagreb, Narodne novine d.d., br. 96/2012, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2012_08_96_2161.html, (pristupljeno 27. siječnja 2018.).

¹³ Državni zavod za statistiku, *GeoSTAT - BDP po stanovniku u EUR za 2015.*, Zagreb, Državni zavod za statistiku, 2018a., <https://geostat.dzs.hr/>, (pristupljeno 18. veljače 2018.).

¹⁴ Hrvatska gospodarska komora - Sektor za financijske institucije, poslovne informacije i ekonomske analize - Odjel za makroekonomske analize, *HGK indeks gospodarske snage*, Zagreb, Hrvatska

posljednjim dostupnim podacima o BDP-u po stanovniku 2015.,¹⁵ na prvom mjestu nalazi se Grad Zagreb, slijede Istarska županija i Primorsko-goranska županija, dok su posljednja mjesta zauzele Požeško-slavonska, Brodsko-posavska i Virovitičko-podravka županija. Isti poredak najrazvijenijih županija može se vidjeti prema ukupnom indeksu gospodarske snage Hrvatske gospodarske komore u tablici u nastavku, sukladno kojem su najslabije županije Bjelovarsko-bilogorska, Požeško-slavonska i Virovitičko-podravka županija.

Tablica 1. Indeks gospodarske snage županija i njegove sastavnice u 2017. godini

Županija	BDP po stanovniku, prosjek 2012.-2014., indeksi, RH=100	Prosječne neto plaće po zaposlenom, prosjek 2013.-2015., indeksi, RH=100	Ukupni prihodi poduzetnika po zaposlenom, prosjek 2014.-2016., indeksi, RH=100	Neto dobit poduzetnika po zaposlenom, prosjek 2014.-2016., indeksi, RH=100	Prihod na inozemnom tržištu po zaposlenom, prosjek 2014.-2016., indeksi, RH=100	Stopa nezaposlenosti, prosjek, 2014.-2016., indeksi, RH u odnosu na županiju	Demografija - indeks promjene broja stanovnika 2021./2011.	HGK indeks gospodarske snage, RH=100
Grad Zagreb	177,8	116,9	130,5	132,6	102,6	201,3	100,9	147,6
Istarska	124,2	99,0	86,4	138,4	140,7	187,5	98,8	127,3
Primorsko-goranska	125,8	99,9	76,1	71,8	88,4	127,7	97,0	105,5
Varaždinska	82,0	80,4	77,8	57,9	149,4	155,1	98,1	99,6
Zagrebačka	78,5	98,2	118,7	89,9	100,7	105,9	102,3	95,2
Dubrovačko-neretvanska	97,8	90,2	86,4	100,4	84,8	96,0	98,4	92,1
Zadarska	80,0	95,7	78,9	89,2	100,8	103,9	102,1	91,3
Međimurska	83,5	81,9	82,1	59,2	112,0	128,8	97,9	91,0
Koprivničko-križevačka	86,3	92,4	82,8	79,5	100,7	96,1	98,5	90,7
Krapinsko-zagorska	82,5	80,0	74,9	78,2	132,6	109,4	97,0	87,1
Karlovačka	75,0	94,5	72,0	110,2	92,7	82,8	90,2	85,8
Osječko-baranjska	79,1	91,5	85,6	66,1	88,3	61,5	96,1	80,9
Splitsko-dalmatinska	76,7	94,4	76,2	82,6	82,1	74,2	98,1	80,8
Sisačko-moslavačka	76,3	92,4	73,2	36,7	146,3	56,8	87,1	79,7
Šibensko-kninska	78,2	92,5	86,0	62,4	60,2	82,0	89,2	77,6
Vukovarsko-srijemska	58,4	88,8	103,4	89,7	92,0	57,7	92,3	77,3
Ličko-senjska	76,4	91,0	61,2	69,6	52,0	83,2	85,6	76,0
Brodsko-posavska	56,6	88,1	87,3	47,2	108,7	60,9	93,4	71,6
Bjelovarsko-bilogorska	87,6	84,0	85,5	41,3	49,0	64,6	91,8	68,0
Požeško-slavonska	58,8	86,2	57,5	44,0	68,6	72,7	89,5	67,9
Virovitičko-podravka	58,3	83,6	85,0	48,6	81,0	54,8	92,3	67,7

Izvor: Hrvatska gospodarska komora - Sektor za financijske institucije, poslovne informacije i ekonomske analize - Odjel za makroekonomske analize, *HGK indeks gospodarske snage*, Zagreb, Hrvatska gospodarska komora, 2017., str. 4., <https://www.hgk.hr/documents/hgk-indeks-gospodarske-snage-07201759803f707ec38.pdf>, (pristupljeno 29. siječnja 2018.).

Prikazan indeks gospodarske snage predstavlja kompozitni pokazatelj koji se sastoji od više navedenih pokazatelja, a mjeri stupanj gospodarske snage županija u

gospodarska komora, 2017., <https://www.hgk.hr/documents/hgk-indeks-gospodarske-snage-07201759803f707ec38.pdf>, (pristupljeno 29. siječnja 2018.).

¹⁵ Državni zavod za statistiku, 2018a., op. cit.

odnosu na prosjek Republike Hrvatske i njihov gospodarski potencijal.¹⁶ Prema prikazanim podacima samo su prve tri najrazvijenije županije zabilježile rezultat viši od prosjeka na nacionalnoj razini (pri čemu treba uzeti u obzir da Grad Zagreb značajno utječe na visinu prosjeka). Različitosti županija koje su objedinjene u NUTS 2 regije upućuju na važnost suradnje nositelja u provedbi regionalne politike. Načela prikazana u nastavku pomažu u koordiniranom, usklađenom provođenju regionalne politike na razini EU i Republike Hrvatske.

2.3. NAČELA REGIONALNE POLITIKE REPUBLIKE HRVATSKE

Četiri su osnovna načela politike regionalnog razvoja¹⁷:

1. koncentracija
2. programiranje
3. partnerstvo
4. dodavanje.

Ad. 1. Koncentracija sredstava odnosi se na usmjeravanje većine sredstava prema najsiromašnijim regijama i zemljama EU-a, koncentracija napora podrazumijeva usmjeravanje ulaganja u glavne prioritete (istraživanje i inovacije, informacijske i komunikacijske tehnologije, konkurentnost malih i srednjih poduzeća, gospodarstvo s malim udjelom ugljika), dok se koncentracija izdataka odnosi na određivanje sredstava, na početku programskom razdoblja, koja trebaju biti utrošena u definiranom razdoblju u državama članicama.¹⁸

Ad. 2. Sredstvima europskih fondova financiraju se višegodišnji nacionalni programi u državama članicama. Određeni programi prihvaćeni su ukoliko se zaključi da su oni usklađeni s prioritetima i ciljevima EU-a. Provedba programa odnosi se na odabir, implementaciju, evaluaciju projekata, gdje je značajna suradnja različitih nositelja regionalne politike na EU, nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini (npr. Komisije,

¹⁶ Hrvatska gospodarska komora, op. cit.

¹⁷ Europska komisija - Glavna uprava za regionalnu i urbanu politiku, *Načela regionalne politike*, [website], 2017b., http://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/how/principles/, (pristupljeno 11. siječnja 2018.).

¹⁸ Loc. cit.

upravljačkih tijela, razvojnih agencija, poduzetnika). Partnerstvo je pobliže određeno sljedećim načelom.

Ad. 3. Partnerstva na europskoj, regionalnoj i lokalnoj razini, uključujući socijalne partnere, organizacije civilnog društva koriste se na svim razinama programiranja - primjenjuju se tijekom kreiranja, upravljanja, provedbe, kontrole te procjene. Bez suradnje ostvarivanje programa nije moguće.

Ad. 4. Strukturni fondovi sufinanciraju programe, ali također zahtijevaju određenu potrošnju na državnoj razini. Cilj je ostvariti ciljeve javne potrošnje, uz doprinos europskih strukturnih fondova kako bi se stvorila dodana vrijednost. Stvarna godišnja prosječna javna potrošnja treba bi biti veća ili jednaka od one u prošlom programskom razdoblju.¹⁹

Prema Zakonu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske načela politike regionalnog razvoja su: solidarnost i usmjerenost, partnerstvo i suradnja, strateško planiranje, udruživanje financijskih sredstava, praćenje i vrednovanje, održivost, autonomija lokalne i područne (regionalne) samouprave.²⁰

2.4. INSTRUMENTI REGIONALNE POLITIKE

Značajan izvor financiranja provedbe regionalne politike i ostvarivanja ciljeva država članica EU-a predstavljaju EU fondovi (Europski strukturni i investicijski fondovi u programskom razdoblju 2014.-2020., ESI fondovi): Europski fond za regionalni razvoj, Europski socijalni fond, Kohezijski fond, Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj i Europski fond za pomorstvo i ribarstvo.²¹ Koliko će Hrvatska iskoristiti EU sredstva ovisi o kvaliteti vođenja politike regionalnog razvoja.

Europski fond za regionalni razvoj prioritetno je usmjeren ulaganjima u malo i srednje poduzetništvo, istraživanje i inovacije, informacijsko-komunikacijske tehnologije, ekonomiju s niskim emisijama ugljika, zatim infrastrukturu na području energetike, zaštite okoliša, prometa, socijalnu, zdravstvenu, obrazovnu infrastrukturu, lokalni

¹⁹ Loc. cit.

²⁰ Narodne novine, 2014., 2017., op. cit.

²¹ Europski strukturni i investicijski fondovi, *EU fondovi*, [website], 2017., <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/>, (pristupljeno 14. siječnja 2018.).

razvoj. Mogu ga koristiti državna uprava, lokalne i regionalne vlasti, istraživački centri, škole, sveučilišta, korporacije, trening-centri, male i srednje tvrtke, udruge, nevladine organizacije i javna tijela.²²

Europski socijalni fond je strukturni instrument kojim se postižu ciljevi zapošljavanja, obrazovanja, cjeloživotnog učenja i socijalne uključenosti.²³

Kohezijski fond koriste zemlje članice EU-a čiji je bruto nacionalni dohodak po stanovniku manji od 90% prosjeka bruto nacionalnog dohotka po stanovniku na razini EU-a. Fond financira projekte vezane za razvoj prometne mreže i okoliš.²⁴ Republika Hrvatska ima pravo na korištenje Kohezijskog fonda jer BDP po stanovniku iznosi 60% bruto nacionalnog dohotka EU-a.²⁵

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj olakšava upravljanje politikom ruralnog razvoja.²⁶ *“Fond se financira sredstvima Zajedničke poljoprivredne politike (ZPP) i pridonosi ostvarivanju ciljeva strategije Europa 2020 promicanjem održivog ruralnog razvoja u cijeloj EU. Pridonosi ekološkoj i teritorijalnoj ravnoteži, zaštiti klimatskih uvjeta i uvođenju inovacija u poljoprivredni sektor.”*²⁷ Za razdoblje od 2014. do 2020. godine Hrvatska ima pravo na korištenje 2,383 milijarde eura (uključujući hrvatski udio sredstava). Cilj je povećati zaposlenost i uravnotežiti teritorijalni razvoj ruralnih područja.²⁸

Europski fond za pomorstvo i ribarstvo namijenjen je održivosti razvoja akvakulture, ribarstva i ribolovnih područja.²⁹ Hrvatska putem ovog fonda ima na raspolaganju

²² Z. Savić et al., *Kohezijska politika Europske unije i Hrvatska 2014.- 2020. Vodič kroz strateški okvir i pregled mogućnosti financiranja*, Zagreb, Hrvatska gospodarska komora, 2015., <https://izvoz.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Kohezijska%20politika%20EU%20i%20Hrvatska%202014.-2020..pdf>, (pristupljeno 19. siječnja 2018.).

²³ Europski socijalni fond, *Razdoblje 2014. - 2020.*, [website], 2017., <http://www.esf.hr/europski-socijalni-fond/razdoblje-2014-2020/>, (pristupljeno 20. siječnja 2018.).

²⁴ Europski strukturni i investicijski fondovi, 2017., op. cit.

²⁵ Eurostat, *BDP po stanovniku*, 2017., <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00114&plugin=1>, (pristupljeno 15. siječnja 2018.).

²⁶ Krutak, *One stop shop for EU funds - Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj*, [website], 2018b., <http://europski-fondovi.eu/eafrd>, (pristupljeno 20. siječnja 2018.).

²⁷ Loc. cit.

²⁸ Eurokonzalting, *Bespovratna sredstva za poljoprivredu*, [website], 2018., <http://www.eurokonzalting.com/index.php/bespovratna-sredstva-i-krediti/item/516-bespovratna-sredstva-za-poljoprivredu>, (pristupljeno 25. siječnja 2018.).

²⁹ Krutak, *One stop shop for EU funds - Europski fond za pomorstvo i ribarstvo*, [website], 2018a., <http://europski-fondovi.eu/eff>, (pristupljeno 25. siječnja 2018.).

252,6 milijuna eura za razdoblje od 2014. do 2020. godine.³⁰ Glavni prioriteti koji se žele postići do 2020. godine su: poticanje održivog, učinkovitog, inovativnog i konkurentnog ribarstva i akvakulture, prikupljanje i upravljanje podacima u svrhu poboljšanja znanstvenih spoznaja, jačanje institucionalnih kapaciteta i učinkovite javne uprave bez dodatnog administrativnog opterećenja, povećanje zaposlenosti i teritorijalne kohezije, poticanje provedbe Integrirane pomorske politike te poboljšanje organizacije tržišta za proizvode ribarstva i akvakulture.³¹

Prema podacima koje je objavilo Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU, Hrvatska je tijekom 2017. godine na raspolaganju imala 2,8 milijardi eura vrijednosti natječaja, ugovorena sredstva porasla su 2017. na 3,7 milijardi eura (što iznosi 35% od 10,7 milijardi eura, ukupne alokacije za Republiku Hrvatsku u programskom razdoblju 2014.-2020.), zabilježeno je 927 milijuna eura isplaćenih EU sredstava, a vrijednost ukupnih ovjerenih sredstava dosegla je iznos od 800 milijuna eura.³²

U 2018. godini trenutno ima 50 otvorenih natječaja ukupne vrijednosti 10 115 840 835 kuna.³³

³⁰ Ministarstvo poljoprivrede - Uprava ribarstva, *Europski fond za pomorstvo i ribarstvo 2014. - 2020. (EFPR)*, [website], 2013., <http://www.mps.hr/ribarstvo/default.aspx?id=427>, (pristupljeno 26. siječnja 2018.).

³¹ Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, *Europski fond za pomorstvo i ribarstvo 2014. – 2020. (EFPR)*, [website], 2018., [http://www.apprrr.hr/europski-fond-za-pomorstvo-i-ribarstvo-2014-2020-\(efpr\)-1026.aspx](http://www.apprrr.hr/europski-fond-za-pomorstvo-i-ribarstvo-2014-2020-(efpr)-1026.aspx), (pristupljeno 26. siječnja 2018.).

³² Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova EU, *EU fondovi - rezultati u 2017.*, 2018b., https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages/Vijesti%20-%20dokumenti/EU%20fondovi_rezultati%20u%202017..pdf, (pristupljeno 14. siječnja 2018.).

³³ Europski strukturni i investicijski fondovi, *Kako do EU fondova?*, [website], 2018a., <https://strukturnifondovi.hr/>, (pristupljeno 15. siječnja 2018.).

3. NOSITELJI REGIONALNE POLITIKE REPUBLIKE HRVATSKE

Važnost učinkovite provedbe politike regionalnog razvoja prikazana je u prethodnim poglavljima, dok značajne regionalne razlike i s druge strane mogućnosti integracije nameću nužnost ubrzanog djelovanja. Regionalna politika pridonosi razvoju cjelokupnog područja Republike Hrvatske, a kako bi rezultati bili što bolji, nezaobilazna je suradnja nositelja regionalne politike na svim razinama te povezanost i suradnja s nositeljima ostalih politika.

Prema Zakonu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske Ministarstvo je nositelj politike regionalnog razvoja, koje u pripremi i provedbi politike surađuje s drugim tijelima državne uprave, partnerskim vijećima i ostalim javnopravnim tijelima. Zakonom je predviđeno osnivanje Vijeća za regionalni razvoj, kako bi jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, znanstvena i stručna zajednica mogli pridonijeti unaprjeđenju politike, zatim nastavak rada Agencije za regionalni razvoj, definira se djelovanje Partnerskog vijeća s ciljem povezivanja razvojnih dionika na razini statističkih regija, koordinacija i uloga jedinice područne (regionalne) samouprave u poticanju regionalnog razvoja, uloga jedinice lokalne samouprave, regionalnih razvojnih agencija, regionalnih koordinatora, lokalnih razvojnih agencija, LAG-ova, suradnja sa gospodarskim subjektima, znanstvenom zajednicom, socijalnim partnerima i organizacijama civilnog društva.³⁴

3.1. MINISTARSTVO REGIONALNOG RAZVOJA I FONDOVA EU

Nakon Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva, Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU osnovano je 2011. godine.³⁵ U svojem djelovanju usmjereno je na učinkovito upravljanje, implementaciju i nadzor provedbe regionalne politike, s ciljem smanjenja razlika u regionalnoj razvijenosti.

³⁴ Narodne novine, 2014., 2017., op. cit.

³⁵ I. Kersan-Škabić, op. cit., str. 204./205.

Zakonom su definirani zadaci Ministarstva regionalnog razvoja i fondova EU, a to su³⁶:

1. planiranje, programiranje, upravljanje i financiranje regionalnog razvoja,
2. programiranje, provedba, praćenje provedbe i vrednovanje godišnjih i višegodišnjih regionalnih razvojnih programa i projekata,
3. poticanje razvoja područja koja zaostaju za nacionalnim razvojnim prosjekom i razvoja prekogranične, međuregionalne i transnacionalne suradnje,
4. priprema prioriteta, strateških i operativnih dokumenata, koordinacija svih poslova vezanih za korištenje sredstava iz fondova EU i ostalih izvora financiranja,
5. predlaganje unaprjeđenja upravljanja regionalnim razvojem,
6. upravni i drugi različiti poslovi koji se odnose na održivi razvoj Jadranskog mora, otoka i priobalja, politiku razvoja otoka i priobalja,
7. poslovi vezani za sudjelovanje u radu tijela EU na područjima koja su iz nadležnosti ministarstva,
8. drugi poslovi prema posebnom zakonu itd.

Ministarstvo regionalnog razvoja ima veliku ulogu u razvoju nerazvijenih područja kako bi regionalne disperzije bile što manje. Područja koja najviše zaostaju za nacionalnim razvojnim prosjekom su otoci te potpomognuta područja; područja koja su uništena tijekom rata (primjerice Vukovar) i brdsko-planinska područja.³⁷

U cilju razvoja otoka i potpomognutih područja osnovane su Uprava za otoke i Uprava za potpomognuta područja.³⁸

Uprava za otoke i Uprava za potpomognuta područja brinu o najugroženijim dijelovima Hrvatske. Glavni cilj ovih uprava je politikom regionalnog razvoja

³⁶ Narodne novine, Zakon o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i drugih središnjih tijela državne uprave, Zagreb, Narodne novine d.d., br. 93/2016, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2016_10_93_1969.html, (pristupljeno 30. siječnja 2018.).

³⁷ Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova EU, *60 milijuna kuna za oporavak i razvoj potpomognutih područja*, [website], 2018a., <https://razvoj.gov.hr/vijesti/60-milijuna-kuna-za-oporavak-i-razvoj-potpomognutih-podrucja/3762>, (pristupljeno 1. veljače 2018.).

³⁸ Vlada Republike Hrvatske, *Vlada osnovala uprave za otoke i za potpomognuta područja*, [website], 2017b., <https://vlada.gov.hr/vijesti/vlada-osnovala-uprave-za-otoke-i-za-potpomognuta-podrucja/20603>, (pristupljeno 15. veljače 2018.).

unaprijediti gospodarstvo na tim područjima, povećati životni standard, i najbitnije, spriječiti migracije stanovništva.

Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU Strateškim planom definira viziju, misiju te ciljeve za određeno razdoblje. Završetkom godišnjeg razdoblja donosi se izvješće o radu u kojem se analizira uspješnost odnosno neuspješnost ostvarenja ciljeva prethodnog razdoblja.

Vizija Ministarstva je povećanje konkurentnosti regija kako bi se povećao životni standard građana. Misija je osigurati strateški i institucionalni okvir za upravljanje sredstvima iz državnog proračuna, fondova EU i ostalih izvora koji će povećati konkurentnost hrvatskog gospodarstva, društveni standard hrvatskih građana i pridonijeti uravnoteženju regionalnog razvoja.³⁹

Strateškim planom Ministarstva za razdoblje 2016.-2018. definirano je 5 glavnih ciljeva⁴⁰:

1. Uspješna koordinacija gospodarskih i fiskalnih politika u sklopu ciklusa Europskog semestra i procedura ekonomskog upravljanja
2. Ostvarenje nacionalnih razvojnih prioriteta kroz koordinaciju korištenja sredstava EU, Europskog gospodarskog prostora i Švicarske Konfederacije
3. Osigurana visoka razina iskorištenosti sredstava fondova EU
4. Razvoj teritorijalne suradnje
5. Poticanje konkurentnog i uravnoteženog regionalnoga razvoja.

Navedeni ciljevi detaljno su definirani te su postavljeni podciljevi. U Strateškom planu za svaki navedeni cilj prikazan je način ostvarenja, uz pokazatelje rezultata, opis sadašnjeg stanja te procjena odnosno ciljane vrijednost.

Krajem 2017. godine analizirano je poslovanje Ministarstva regionalnog razvoja i fondova EU za 2016. godinu. Prema navedenim podacima, Ministarstvo je uspješno

³⁹ Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova EU, *Strateški plan Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova EU za razdoblje 2016. - 2018.*, 2015. https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages//O%20ministarstvu/Pristup%20informacijama/Planovi%20i%20izvjestaji/2016-2018/MRRFEU_SP%202016-2018.pdf, (pristupljeno 1. veljače 2018.).

⁴⁰ Loc. cit.

obavilo svoj posao te ostvarilo pozitivan financijski rezultat. U zadnjem Strateškom planu, koji se odnosi za 2016. godinu prikazan je tablični prikaz ostvarenja i aktivnosti u 2016. godini. Iz prikazanog tabličnog prikaza aktivnosti Ministarstva može se zaključiti da je 2016. godine Ministarstvo ostvarilo svoje ciljeve.⁴¹

3.2. KUĆANSTVA

Kućanstva raspolažu dohotkom i osnovnim faktorima rasta. Pojedinaac ima na raspolaganju određeni dohodak te odlučuje kako će ga rasporediti. Može se odlučiti na potrošnju ili na štednju. Raspoloživi dohodak određen je visinom nadnice, rente i profita. *„Ostvarene nadnice, rente i profiti u kružnom toku gospodarskih aktivnosti kreiraju putem investicija ponudu i potražnju za finalnim dobrima. Slijedi da kućanstva direktno i indirektno utječu na razinu i strukturu ponude i potražnje roba i usluga, pa preko proizvođačke i potrošačke funkcije čine temelj u materijalizaciji regionalne politike i rasta regionalnog gospodarstva.“*⁴²

Kućanstva, odnosno pojedinac, ulažu svoj rad u zamjenu za nadnicu, zemlju u zamjenu za rentu te kapital u zamjenu za profit. Odlukom o visini ulaganja kućanstva upravljaju visinom raspoloživog dohotka. Odluči li se pojedinac uložiti veću količinu rada, imati će veću nadnicu. Međutim, on se može odlučiti za alternativnu opciju, umjesto uloženog rada može se odlučiti za slobodno vrijeme. Ovisno o visini uloženih proizvodnih faktora, on regulira visinu ponude na tržištu i visinu svog raspoloživog dohotka.

Državni zavod za statistiku objavio je indekse potrošačkih cijena za siječanj 2018. godine.⁴³ Prema tim podacima, hrvatska kućanstva najviše su trošila na hranu i bezalkoholna pića, 27,90% te na stanovanje, vodu, električnu energiju, plin i ostala goriva, čak 16,22%. Najmanje sredstava su izdvojili za obrazovanje i zdravstvo, tek

⁴¹ Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova EU, *Godišnje izvješće o radu za 2016. godinu, 2017.*, https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages/O%20ministarstvu/Pristup%20informacijama/Planovi%20i%20izvje%C5%A1%C4%87a/Izvje%C5%A1%C4%87e%20o%20izvr%C5%A1enju%20Godi%C5%A1njev%20plana%20rada%20za%202016._17.1.2018.pdf, (pristupljeno 2. veljače 2018.).

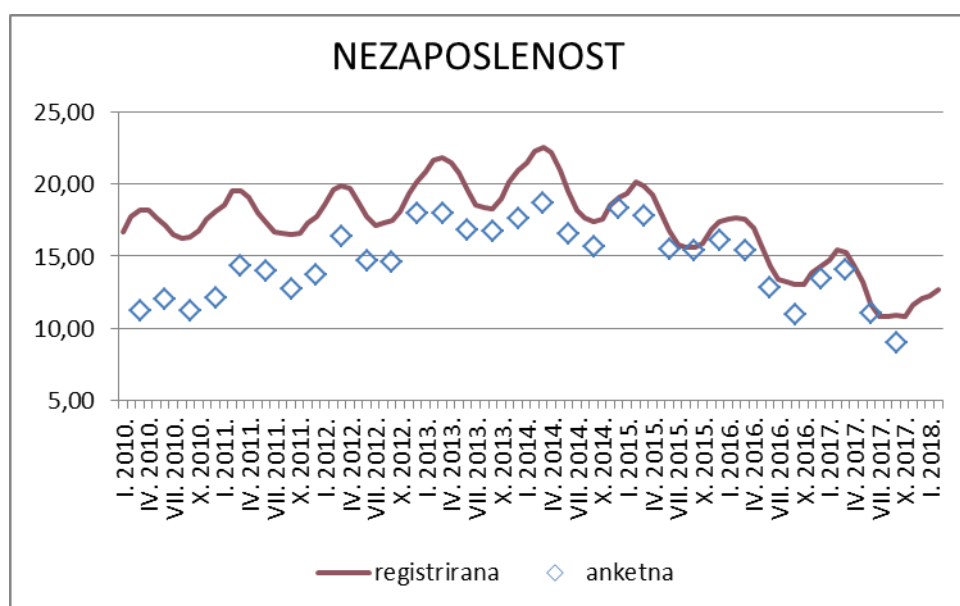
⁴² A. Bogunović, op. cit., str. 64.

⁴³ Državni zavod za statistiku, *Indeksi potrošačkih cijena u siječnju 2018., Priopćenje br. 13.1.1./1*, Zagreb, Državni zavod za statistiku, 2018b., https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/13-01-01_01_2018.htm, (pristupljeno 25. veljače 2018.).

1,10% za obrazovanje i 3,22% za zdravstvo. Potrošnja kućanstva prikazuje životni standard stanovništva, ali i razvoj regije.

U Hrvatskoj je, prema podacima Državnog zavoda za statistiku, u siječnju 2018. prosječna nezaposlenost iznosila 12,7%. Promatrajući grafikon u nastavku, može se zaključiti da je nezaposlenost u padu u odnosu na prošle godine. Međutim, postoji problem, iako podaci prikazuju pad nezaposlenosti, mora se uzeti u obzir visoka stopa nezaposlenosti u pojedinim regijama (npr. najviša stopa nezaposlenosti u 2016. zabilježena je u Virovitičko-podravskoj županiji, u iznosu od 32,7% te 32,3% u Sisačko-moslavačkoj županiji⁴⁴), kao i porast regionalnih migracija (migracijski saldo u Vukovarsko-srijemskoj županiji iznosio je u 2015. godini -2 712, a u Osječko-baranjskoj županiji -2 634⁴⁵). Iz prikazanog grafikona također se vidi problem sezonalnosti – porast nezaposlenosti zimi i smanjenje nezaposlenosti u ljetnim mjesecima.

Grafikon 1. Stopa nezaposlenosti u Republici Hrvatskoj, u razdoblju od siječnja 2010. do siječnja 2018. godine

Izvor: Državni zavod za statistiku, *Prvi rezultati - Stopa registrirane nezaposlenosti - Statistika u nizu - Gospodarstvo - osnovni pokazatelji*, Zagreb, Državni zavod za

⁴⁴ Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, *Statističke informacije 2017.*, Zagreb, Državni zavod za statistiku, 2017c., str. 90., www.dzs.hr, (pristupljeno 1. veljače 2018.).

⁴⁵ Ibidem, str. 88.

statistiku, 2018d., https://www.dzs.hr/hrv/system/first_results.htm, (pristupljeno 15. veljače 2018.).

Popis stanovništva, kućanstva i stanova prikazuje podatke o stanovništvu; spol, obrazovanje i životnu dob, broj zaposlenih, nezaposlenih i neaktivnih, zaposlene u određenoj djelatnosti, prihode itd. Republika Hrvatska je 2011. godine imala ukupno 4 284 889 stanovnika.⁴⁶ Od toga je 1 411 935 stanovnika živjelo u Jadranskoj Hrvatskoj, dok je u Kontinentalnoj Hrvatskoj živjelo 2 872 954 stanovnika. Statistički, u Kontinentalnoj Hrvatskoj je 2011. godine živjelo 67,05% stanovnika. Na području Hrvatske 2011. godine najviše je bilo stanovnika između 50 i 54 godine, 320 502 stanovnika, 7,48% ukupnog broja stanovnika. Od toga, promatrajući NUTS-2 regije, u Jadranskoj Hrvatskoj je bilo 107 139 stanovnika što iznosi 33,43% stanovnika u odnosu na ukupan broj ljudi te životne dobi. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku za 2016. godinu, broj živorođenih iznosio je 37 537, dok je broj umrlih iznosio 51 542. U Hrvatskoj se događa negativan prirodni prirast stanovništva i negativan je saldo migracija s inozemstvom. Migracijski saldo s inozemstvom iznosio je 2016. godine -22 451, kao što je prikazano u tablici u nastavku.

Tablica 2. Kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2016. godini

KRETANJE STANOVNIŠTVA REPUBLIKE HRVATSKE U 2016.

Živorodeni	37 537
Umrli	51 542
Prirodni prirast	-14 005
Sklopljeni brakovi	20 467
Razvedeni brakovi	7 036
Doseljeni iz inozemstva	13 985
Odseljeni u inozemstvo	36 436
Saldo migracije s inozemstvom	-22 451
Procjena broja stanovnika krajem 2016	4 154 213

Izvor: Državni zavod za statistiku, *Prvi rezultati - Kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2016.*, Zagreb, Državni zavod za statistiku, 2018c., https://www.dzs.hr/hrv/system/first_results.htm, (pristupljeno 3. veljače 2018.).

⁴⁶ Državni zavod za statistiku, *Stanovništvo prema starosti i spolu, Popis 2011.*, Zagreb, Državni zavod za statistiku, 2013., https://www.dzs.hr/hrv/censuses/census2011/results/htm/H01_01/H01_01_01.html, (pristupljeno 3. veljače 2018.).

Demografska slika Hrvatske sve je lošija; događa se prirodni pad stanovništva, stanovništvo postaje starije, a obitelji i mlađe stanovništvo migriraju u države s boljim životnim standardom. Uz izražene regionalne neravnomjernosti, problem predstavlja nedostatak ljudskog potencijala u pojedinim regijama što može predstavljati značajno razvojno ograničenje na regionalnoj, ali i na nacionalnoj razini. Potrebno je djelovati mjerama ekonomske politike i povezanih politika kako bi se zaustavili negativni trendovi.

3.3. PODUZETNICI

Regionalna politika stvara tržišnu klimu za poduzetnike, koji upravo na regionalnoj i lokalnoj razini mogu biti od velike važnosti. *„Mjere regionalne politike treba usmjeriti na rješavanje razvojnih ograničenja na dugoročnim osnovama. Poduzetnici obično nisu spremni preuzimati poslovne rizike koji proizlaze iz nesigurnog i nestabilnog regionalnog ambijenta, osobito ako postoje ograničenja na polju osnovne infrastrukture.“*⁴⁷

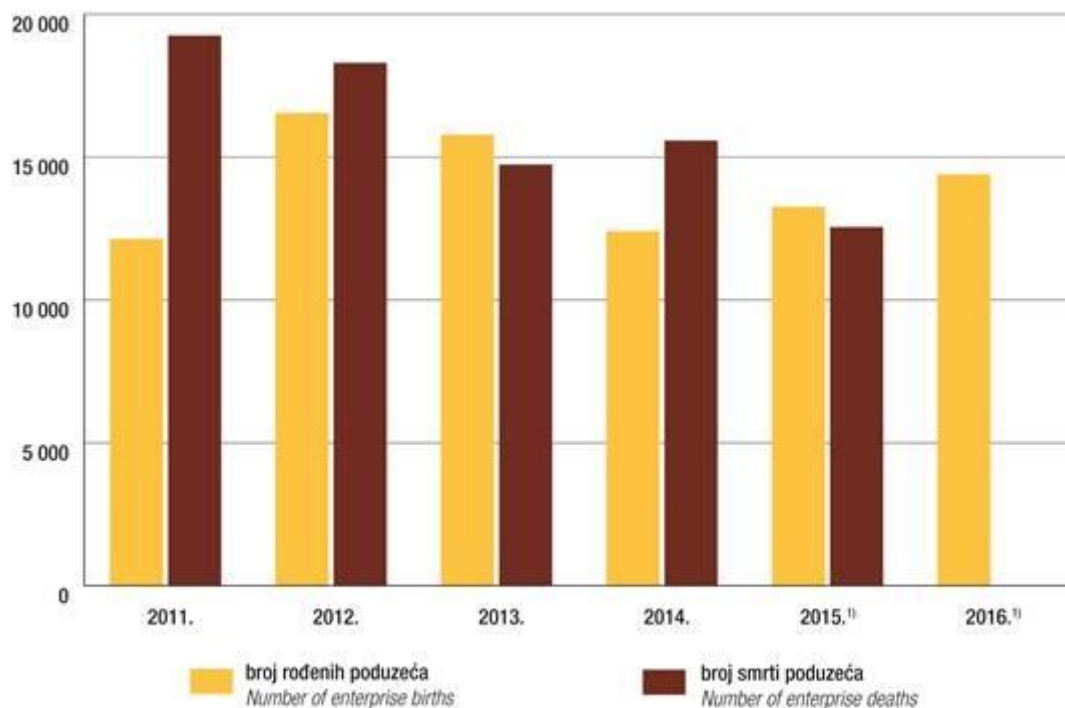
Regionalni rast ovisi o broju i veličini poduzeća. *„Veličina poduzeća može se promatrati s različitih točaka, ali svakako je najvažnija segmentacija koja polazi od tržišnih udjela i poslovne uspješnosti, no male i srednje proizvodne jedinice imaju relativno nižu kapitalnu intenzivnost i veću programsku fleksibilnost.“*⁴⁸ Prema podacima Državnog zavoda za statistiku 2016. godine aktivno je poslovalo 163 146 poduzeća, od toga broj novih poduzeća iznosio je 14 392.⁴⁹ Na grafikonu 2. prikazan je porast broja novih poduzeća počevši od 2014. godine. Broj zatvaranja poduzeća od 2015. godine do danas u stalnom je padu.

⁴⁷ A. Bogunović, op. cit., str. 65.

⁴⁸ Ibidem, str. 66.

⁴⁹ Državni zavod za statistiku, *Osnovni pokazatelji poslovne demografije u 2016.*, Priopćenje br. 15.2.1., Zagreb, Državni zavod za statistiku, 2017a., <https://www.dzs.hr/>, (pristupljeno 22. siječnja 2018.).

Grafikon 2. Broj poduzeća prema statusu aktivnosti od 2011. do 2016. godine, u Republici Hrvatskoj

1) Privremeni podaci. Konačni podaci za broj aktivnih poduzeća i broj rođenja u 2016. te broj smrti poduzeća u 2015. bit će objavljeni 6 srpnja 2018.
 1) Provisional data. Final data for the number of active enterprises and enterprise births for 2016 and the number of enterprise deaths for 2015, will be published in the database on 6 July 2018.

Izvor: Državni zavod za statistiku, *Osnovni pokazatelji poslovne demografije u 2016., Priopćenje br. 15.2.1.*, Zagreb, Državni zavod za statistiku, 2017a., <https://www.dzs.hr/>, (pristupljeno 22. siječnja 2018.).

Prema Izvješću o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj - 2016., u 2015. godini udio malih i srednjih poduzeća iznosio je 99,7%, što je ukupno 106 221 poslovni subjekt. Broj zaposlenih unutar malih poduzeća iznosio je 432 934 zaposlenika, u srednjim poduzećima radilo je 147 250 zaposlenika, a u velikim poduzećima je bilo zaposleno 258 400 zaposlenika. Ukupno 51,6% zaposlenika radilo je u malim poduzećima što prikazuje značajnost malih poduzetnika.⁵⁰

⁵⁰ M. Alpeza et al., *Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj - 2016. uključujući rezultate GEM - Global Entrepreneurship Monitor istraživanja za Hrvatsku za 2015. godinu*, Zagreb, CEPOR -

Prema rezultatima poslovanja poduzetnika u 2016., koje objavljuje FINA, Hrvatska je suočena sa razlikama po županijama. 70% od ukupne neto dobiti ostvarili su poduzetnici u Gradu Zagrebu, Zagrebačkoj i Istarskoj županiji. Najmanji broj poduzetnika 2016. zabilježile su Ličko-senjska i Požeško-slavonska županija, dok su najniži rezultat prema neto dobiti/gubitku imale Sisačko-moslavačka i Šibensko-kninska županija.⁵¹

Cilj Strategije razvoja poduzetništva Republike Hrvatske je jačanje poduzetničkog potencijala i unaprjeđenja kulture poduzetništva. Poduzetništvo i gospodarstvo će dugoročno napredovati samo ukoliko građani prepoznaju poduzetništvo kao atraktivnu opciju.⁵²

Nastoji se ostvariti porast broja uspješnih poslovnih subjekata, povećanje izvoza, kreiranje inovativnih proizvodnih procesa, visok stupanj inovacija, kvalitetno obrazovanje, povoljno poslovno okruženje, fleksibilan menadžment i olakšan pristup financijskim i ostalim instrumentima kako bi se u konačnici pokušali dostići najviši EU standardi.

Također, u Hrvatskoj postoji negativan pristup prema samozapošljavanju. Nedovoljan je broj pravnih osoba u Hrvatskoj koji pohađaju edukacije i ulažu u istraživanje i inovacije.

Mali poduzetnici imaju mogućnost suradnje putem razvoja klastera koji imaju veću priliku za uspjeh na regionalnoj razini. Hrvatska ima razvijene instrumente javnih politika u obliku programa za dodjelu nepovratnih sredstava, subvencija kamatnih stopa i sl. što olakšava i pomaže poduzetnicima za opstanak i razvoj na tržištu.

Ostvarivanje općeg cilja Strategije potpomognuto je mjerama koje se odnose na pet strateških ciljeva⁵³:

1. POBOLJŠANJE EKONOMSKE USPJEŠNOSTI

Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva, 2017., <http://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/04/Cepor-izvjesce-2016-HR-web.pdf>, (pristupljeno 18. veljače 2018.).

⁵¹ FINA, *Usporedba rezultata poslovanja poduzetnika u 2016. godini po županijama*, 2017., <http://www.fina.hr/Default.aspx?art=12813>, (pristupljeno 18. veljače 2018.).

⁵² Ministarstvo poduzetništva i obrta, *Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013.-2020.*, 2013., <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/ZPPI/Strategije%20-%20OGP/poduzetni%C5%A1tvo//Strategija%20razvoja%20poduzetni%C5%A1tval.pdf>, (pristupljeno 4. veljače 2018.).

⁵³ Loc. cit.

2. POBOLJŠAN PRISTUP FINANCIRANJU
3. PROMOCIJA PODUZETNIŠTVA
4. POBOLJŠANJE PODUZETNIČKIH VJEŠTINA
5. POBOLJŠANO POSLOVNO OKRUŽENJE.

Promocijom poduzetništva, pružanjem odgovarajućih potpora i podržavajućeg okruženja nastoji se potaknuti razvoj poduzetničkih ideja, postojećih potencijala na regionalnim razinama kako bi se također pridonijelo uravnoteženom razvoju regija.

3.4. RAZVOJNE AGENCIJE

Razvojne agencije su organizacije kojima je cilj sveukupni razvoj regije koju pokrivaju. Na području Republike Hrvatske nalaze se 52 razvojne agencije.⁵⁴ Zakonom o unapređenju poduzetničke infrastrukture 2013. godine definiran je pojam razvojne agencije. *„Razvojne agencije su registrirane pravne osobe zadužene za operativno provođenje mjera za razvoj gospodarstva i poduzetništva na lokalnoj (regionalnoj) i nacionalnoj razini, poticanje i privlačenje investicija te iniciranje i realizaciju projekata poticanja gospodarskog razvitka i poduzetništva, objedinjavajući rad gospodarskih subjekata, lokalnih i regionalnih poduzetničkih institucija, te visokoobrazovanih institucija i centara znanja.“*⁵⁵ Prema Zakonu o regionalnom razvoju *„u svrhu učinkovite koordinacije i poticanja regionalnog razvoja jedinica područne (regionalne) samouprave osniva regionalnu razvojnu agenciju kao javnu ustanovu... U svrhu učinkovite koordinacije i poticanja lokalnog razvoja jedna ili više jedinica lokalne samouprave mogu osnovati lokalne razvojne agencije kao javne ustanove ili trgovačka društva.“*⁵⁶ Zadaci razvojnih agencija su razvoj strateških projekata, edukacija, informiranje, promoviranje županije te priprema i provedba EU

⁵⁴ Ministarstvo poduzetništva i obrta, *Razvojne agencije*, [website], 2018., <https://poduzetnistvo.gov.hr/arhiva/stranice/poduzetnicke-potporne-institucije/razvojne-agencije/149>, (pristupljeno 5. veljače 2018.).

⁵⁵ Narodne novine, Zakon o unapređenju poduzetničke infrastrukture, Zagreb, Narodne novine d.d., br. 93/2013, 114/2013, 41/2014, <https://www.zakon.hr/z/652/Zakon-o-unapre%C4%91enju-poduzetni%C4%8Dke-infrastrukture>, (pristupljeno 20. veljače 2018.).

⁵⁶ Narodne novine, 2014., 2017., op. cit.

projekata koji su općeg gospodarskog interesa.⁵⁷ Bitno je također naglasiti potrebu međusobne suradnje razvojnih agencija kao i razvojnih agencija sa ostalim dionicima u kreiranju i provedbi regionalne politike. Priprema, koordinacija i implementacija razvojnih strategija značajan su zadatak razvojnih agencija.

Mogu se izdvojiti tri vrste razvojnih agencija, a to su:

1. lokalne razvojne agencije – djeluju na području određene lokalne uprave ili samouprave
2. županijske razvojne agencije – djeluju na području određene županije
3. razvojne agencije određene djelatnosti – bave se samo određenom djelatnošću.

SI-MO-RA, razvojna agencija Sisačko - moslavačke županije početkom 2017. godine proglašena je najuspješnijom u povlačenju EU sredstava (za posljednje dvije godine). Ukupna vrijednost projekata koji su odobreni i koji su početkom 2017. bili u realizaciji iznosila je 168 milijuna kuna.⁵⁸

3.5. LOKALNE AKCIJSKE GRUPE

*„Lokalna akcijska grupa (LAG) predstavlja lokalno partnerstvo javnog, privatnog i civilnog sektora u ravnopravnom odnosu, na određenom geografski povezanom području, zasnovano na smjernicama LEADER pristupa. LEADER predstavlja Inicijativu Europske zajednice za mobiliziranje i provedbu ruralnog razvoja u ruralnim zajednicama.“*⁵⁹ Cilj je pružiti pomoć stanovnicima, udrugama i poduzećima u ruralnim područjima kako bi prepoznali potencijal svojeg područja i potaknuli provedbu strategija razvoja.

LEADER je postao integralni dio politike ruralnog razvoja na europskoj razini i obvezni dio u nacionalnim programima ruralnog razvoja država članica. Trenutni rezultati upućuju na korist primjene LEADER pristupa koji se temelji na sljedećim

⁵⁷ Razvojna agencija Karlovačke županije, *Razvojna agencija Karlovačke županije - Što možemo učiniti za Vas?*, [website], 2018., <http://www.ra-kazup.hr/>, (pristupljeno 5. veljače 2018.).

⁵⁸ Razvojna agencija Sisačko-moslavačke županije - SIMORA, *Najuspješnija županija u povlačenju sredstava iz EU fondova*, [website], 2017. <http://simora.hr/?p=projekt&m=p&f=view&i=116&id=423&l>, (pristupljeno 6. veljače 2018.).

⁵⁹ LAG Središnja Istra, *LAG i LEADER*, [website], 2018b., <http://lag-sredisnjaistra.hr/leader/>, (pristupljeno 6. veljače 2018.).

načelima: održivi ruralni razvoj, pristup temeljen na osobitostima ruralnih područja, pristup odozdo prema gore, uspostavljanje lokalnih partnerstva (LAG-ova), inovativnost, integralan i višesektorski pristup, umrežavanje, suradnja (dva ili više LAG-ova unutar zemlje, regije ili EU).⁶⁰

Prema navedenom, LAG-ovi su osnovani u EU s ciljem podrške ruralnim regijama, a objedinjuju predstavnike lokalne samouprave i javnih ustanova, razvojnih agencija, malih i srednjih poduzeća, obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, profesionalnih organizacija i saveza, neprofitnih organizacija i drugih dionika iz različitih sektora, koji surađuju u cilju razvoja njihove regije.⁶¹ Članovi LAG-a mogu biti fizičke i pravne osobe. To je područje koje ima od 5 000 do 150 000 stanovnika, a naselje koje se nalazi u određenom LAG-u ne smije imati više od 25 000 stanovnika.⁶² Suradnja između javnog, civilnog i gospodarskog sektora LAG-u daje značajnu vrijednost i veću mogućnost ostvarivanja pozitivnih rezultata.

LAG izrađuje i implementira lokalnu razvojnu strategiju. Na osnovu usvojene strategije razvoja područja, LAG objavljuje natječaje za dodjelu sredstava, savjetuje, administrira, procjenjuje i bira projekte koji će se financirati te obavlja dodatne aktivnosti kao što su informiranje, obuka, savjetovanja i sl.⁶³

LAG-ovi u Hrvatskoj su organizacije koje potiču komuniciranje, razmjenu iskustva i suradnju te daju poticaj srodnim razvojnim inicijativama u ruralnom dijelu Hrvatske.⁶⁴

„U Hrvatskoj postoji 56 LAG-ova. ... Hrvatski LAG-ovi obuhvaćaju 531 jedinicu lokalne samouprave (121 grad i 410 općina), što čini 95,50% ukupnog broja jedinica lokalne samouprave u Hrvatskoj.“⁶⁵ „Najveći porast broja stanovnika zabilježili su LAG-ovi u blizini većih gradskih središta poput Terre Liburne, Bjeloglavog supa (Rijeka), Marete, Laure (Zadar) i Južne Istre (Pula).“⁶⁶

⁶⁰ Hrvatska mreža za ruralni razvoj, *Pristup LEADER*, [website], 2018c., <http://www.hmrr.hr/hr/leader/pristup-leader/>, (pristupljeno 6. veljače 2018.).

⁶¹ LAG Terra liburna, *Što je LAG?*, [website], 2018., <http://www.terra-liburna.hr/sto-je-lag/>, (pristupljeno 15. siječnja 2018.).

⁶² LAG Sjeverna Istra, *Što je to LAG?*, [website], 2018f., <http://www.lag-sjevnaistra.hr/o-nama/sto-je-to-lag/>, (pristupljeno 15. siječnja 2018.).

⁶³ Loc. cit.

⁶⁴ Hrvatska mreža za ruralni razvoj, *Hrvatski LAGovi*, [website], 2018b., <http://www.hmrr.hr/hr/leader/hrvatski-lagovi/>, (pristupljeno 6. veljače 2018.).

⁶⁵ Loc. cit.

⁶⁶ R. Pintarić, *Populacijski trendovi hrvatskih LAG-ova*, [website], 2018., <http://www.hmrr.hr/hr/leader/populacijski-trendovi-hrvatskih-lag-ova/>, (pristupljeno 6. veljače 2018.).

3.5.1. FLAG

Lokalna akcijska grupa u ribarstvu (FLAG) predstavlja suradnju nositelja ribarskog sektora i lokalnih dionika iz privatnog i javnog sektora. Glavni cilj je održivi razvoj ribarstva i marikulture, dok je zadatak izrada i provedba zajedničke strategije za svoje područje. Za ostvarivanje svojih ciljeva FLAG-ovi koriste potporu iz Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo namijenjenu ribarstvenim i akvakulturnim područjima.⁶⁷

U Republici Hrvatskoj trenutno postoji 14 osnovanih FLAG-ova, a to su⁶⁸:

1. Alba
2. Brač
3. Galeb
4. Istarska batana
5. Istarski švoj
6. Južni Jadran
7. Lostura
8. Pinna nobilis
9. Plodovi mora
10. Škoji
11. Tramuntana
12. Tri mora
13. Tunera
14. Vela vrata.

⁶⁷ Hrvatska mreža za ruralni razvoj, *Hrvatski flagovi*, [website], 2018a., <http://www.hmrr.hr/hr/leader/hrvatski-flag-ovi/>, (pristupljeno 6. veljače 2018.).

⁶⁸ Loc. cit.

U Tablici 3. prikazan je broj ribara na području Republike Hrvatske. U 2016. godini došlo je do povećanja broja ribara koji obavljaju gospodarski ribolov za 18,4 % u odnosu na 2015. godinu te pada broja ribara malog obalnog ribolova u iznosu od 24,7% u istom razdoblju.

Tablica 3. Ribari koji obavljaju gospodarski i mali obalni ribolov u Republici Hrvatskoj

	Ribari		Indeksi <u>2016.</u> <u>2015.</u>
	2015.	2016.	
Ukupno	7 849	7 746	98,7
Gospodarski ribolov	4 265	5 049	118,4
Mali obalni ribolov	3 584	2 697	75,3

Izvor: Državni zavod za statistiku, *Ribarstvo u 2016.*, Priopćenje br. 1.4.1., Zagreb, Državni zavod za statistiku, 2017b., https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2017/01-04-01_01_2017.htm, (pristupljeno 5. veljače 2018.).

4. RAZVOJNE AGENCIJE U ISTARSKOJ ŽUPANIJI

Na području Istarske županije djeluje više razvojnih agencija na regionalnoj i lokalnoj razini. U nastavku se obrađuje nekoliko odabranih primjera.

Razvojna agencija VIRA d.o.o. osnovana je 2006. godine u Višnjanu. Djelatnosti koje obavlja su izgradnja i upravljanje poslovnim zonama, privlačenje investicija, izrada projekata za privlačenje sredstava iz fondova, istraživanje tržišta, savjetovanje u vezi s poslovanjem i upravljanjem te potpora tehnološki utemeljenom i inovativnom poduzetništvu, poticanje istraživanja i razvoja na području tehničko-tehnoloških i prirodnih znanosti, poticanje poslovne suradnje, tehnološkog transfera, komercijalizacije rezultata istraživanja itd.⁶⁹

Istarska razvojna agencija, IDA d.o.o., značajna je prema širem djelokrugu djelovanja za razvoj istarskog gospodarstva kao što je prikazano u idućem potpoglavlju. Također, na području Istre bitno je istaknuti djelovanje nositelja kao što su Istarska razvojna turistička agencija, Agencija za ruralni razvoj Istre, ali i svakako bitne ostale razvojne agencije na lokalnim razinama.

4.1. ISTARSKA RAZVOJNA AGENCIJA

Istarska razvojna agencija - IDA d.o.o. osnovana je 1999. godine. Prva je razvojna agencija u Republici Hrvatskoj, osnovana kao glavno operativno tijelo za provedbu razvojnih projekata i programa Istarske županije. Osnivači IDA-e su Istarska županija te gradovi Buje, Buzet, Labin, Novigrad, Pazin, Poreč, Pula, Rovinj, Umag, Vodnjan. Cilj osnivanja bilo je kreiranje i provedba mjera za razvoj poduzetništva i jačanje konkurentnosti gospodarstva Istarske županije.⁷⁰

IDA potiče razvoj malog i srednjeg poduzetništva u Istarskoj županiji⁷¹:

1. pružanjem financijske podrške putem ciljano razvijanih kreditnih linija i jamstvenog fonda, razvijanjem poduzetničke infrastrukture djelovanjem poduzetničkog i

⁶⁹ Bisnode d.o.o., *VIRA d.o.o.*, [website], 2017., <http://www.poslovna.hr/lite/vira/870259/subjekti.aspx>, (pristupljeno 31. siječnja 2018.).

⁷⁰ Istarska razvojna agencija, *Istarska razvojna agencija - IDA d.o.o.*, [website], 2018g., <http://www.ida.hr/index.php?id=32&L=1%2Fimages%2F.asp>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).

⁷¹ Loc. cit.

tehnološkog inkubatora te poduzetničkim zonama, informiranjem i savjetovanjem poduzetnika, pružanjem usluga investitorima, poticanjem razvoja klastera,

2. međunarodnom suradnjom i EU projektima,

3. edukacijom privatnog i javnog sektora,

4. ulaganjem u istraživanje i razvoj.

Ad. 1. IDA informira poduzetnike o kreditnim linijama, izdaje jamstva, komunicira s poslovnim bankama, provodi i koordinira kreditne linije, koordinira programe s institucijama malog i srednjeg poduzetništva i prati poduzetnika tijekom otplate kredita, komunicira s tijelima koja su vezana za sustav državnih potpora te koordinira programe s institucijama za poticanje poduzetništva. Poduzetnicima omogućava korištenje kredita koji su povoljniji od tržišnih. Pokretanjem Jamstvenog fonda od 2005. godine pruža mogućnost izdavanja jamstava u visini do 75% glavnice kredita. Glavni cilj programa financijske podrške za poduzetnike je stvaranje povoljnog okruženja putem kvalitetnih izvora financiranja i olakšanim pristupom financiranju što je preduvjet za nove investicije. IDA je realizirala ukupno 15 kreditnih linija, 927 projekata, u vrijednosti od 595,7 milijuna kuna.⁷²

Jedna od značajnijih aktivnosti IDA-e je koordinacija razvoja poduzetničkih zona na području Istarske županije, pri čemu je identificirano 34 prioritetne strateške zone (s površinom većom od 1 300 ha), dok je u razvoj poduzetničke infrastrukture uloženo više od 150 mil. kn.⁷³

Poduzetnički inkubator u sklopu IDA-e nudi pogodnosti poduzetnicima (uređene i opremljene uredske prostore s nižom cijenom najma, savjetodavne usluge, olakšanu mogućnost financiranja).⁷⁴ Tehnološki inkubator pruža infrastrukturnu podršku za razvoj inovativnih tvrtki, suradnju između znanstvenih, razvojnih institucija i gospodarstva, a u okviru Tehnološkog inkubatora IDA-e uređeno je deset ureda i dodatne prostorije za nove poduzetnike (koji se također nude po nižoj cijeni najma i pružaju savjetodavne usluge). IDA provodi aktivnosti za privlačenje stranih ulaganja,

⁷² Istarska razvojna agencija, *Kreditiranje*, [website], 2018k., <http://www.ida.hr/index.php?id=489&L=1%2Fimages%2F.asp>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).

⁷³ Istarska razvojna agencija, *Poduzetničke zone*, [website], 2018n., <http://www.ida.hr/index.php?id=28&L=-1%2527>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).

⁷⁴ Istarska razvojna agencija, *Poduzetnički inkubator „Izazov“*, [website], 2018m., <http://www.ida.hr/index.php?id=26&L=%271>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).

osigurava podršku potencijalnim investitorima te potiče konkurentnost lokalnih industrija putem umrežavanja u obliku klastera.⁷⁵

Ad. 2. EU projekti bitan su dio djelovanja IDA-e. Pri tome se ostvaruje suradnja s različitim institucijama, razvojnim agencijama, poduzetnicima, učilištima, gradovima u zemlji i inozemstvu, a putem međuregionalne i međunarodne suradnje realizirano je više značajnih projekata sufinanciranih iz fondova i programa EU. IDA ima ukupno 31 zaključen projekt.⁷⁶ 9 EU projekata koji su u provedbi⁷⁷ također dokazuju važnost uloge IDA-e u unaprjeđenju gospodarstva Istarske županije. Pojedini projekti prikazani su detaljnije u idućim potpoglavljima.

Ad. 3. Edukacija javnog i privatnog sektora doprinosi jačanju ljudskih resursa javnih poduzeća, jedinica lokalne samouprave, poduzetništva i u ostvarivanju razvojnih ciljeva Istarske županije. IDA omogućuje poduzetnicima da razvijaju svoje obrazovanje putem raznih programa. Obrazovni programi poduzetnika podijeljeni su u sljedeće skupine⁷⁸:

1. Program edukacije poduzetnika početnika
2. Edukacija korisnika usluga poduzetničkog inkubatora
3. Edukacija poduzetnika u fazi rasta i razvoja.

Primjeri seminara za javni sektor su⁷⁹:

1. Javna nabava u kontekstu korištenja EU fondova
2. Priprema i provedba projekata financiranih iz EU fondova
3. Edukacije o EU fondovima za potrebe gospodarstva
4. Informiranje i komunikacija s javnosti u kontekstu korištenja EU fondova

⁷⁵ Istarska razvojna agencija, *Privlačenje ulaganja*, [website], 2018o., <http://www.ida.hr/index.php?id=492&L=1%2Fimages%2F.asp>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.). Istarska razvojna agencija, *Klasteri*, [website], 2018j., <http://www.ida.hr/index.php?id=25&L=>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).

⁷⁶ Istarska razvojna agencija, *Zaključeni projekti*, [website], 2018t., <http://www.ida.hr/index.php?id=142&L=1%2Fimages%2F.asp>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).

⁷⁷ Istarska razvojna agencija, *EU projekti u provedbi*, [website], 2018f., <http://www.ida.hr/index.php?id=141&L=1%2Fimages%2F.asp>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).

⁷⁸ Istarska razvojna agencija, *Edukacije za privatni sektor*, [website], 2018d., <http://www.ida.hr/index.php?id=496&L=0%20%20%2F%22>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).

⁷⁹ Istarska razvojna agencija, *Edukacije za javni sektor*, [website], 2018c., <http://www.ida.hr/index.php?id=497&L=1%2Fimages%2F.asp%22>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).

5. Izrada studija predizvedivosti/studija izvedivosti/analiza troškova i koristi
6. Strateško planiranje kao osnovica za izradu projekata
7. Financijsko upravljanje i kontrola
8. Državne potpore i Europski strukturni i investicijski fondovi.

Ad. 4. Ustanova Centar za istraživanje materijala Istarske županije METRIS nastaje početkom 2015. godine. METRIS potiče tehnološki razvoj i razvoj inovacija, što se realizira sudjelovanjem Centra u provedbi europskih i nacionalnih projekata. Osnivanjem METRIS-a stvorena je infrastrukturna baza za istraživanje i razvoj kao preduvjeta za razvoj inovacija i primjenu novih tehnologija u proizvodnji. METRIS svojim značajem i fizičkim smještajem u Puli predstavlja poveznicu između znanstvenih i razvojnih institucija i gospodarstva, a planira se također potaknuti nastanak regionalnog Centra kompetencije (CEKOM) za napredne materijale. METRIS aktivno sudjeluje u pripremi tog projekta, uz podršku Ministarstva gospodarstva.⁸⁰

Osim METRIS-a bitno je istaknuti ulaganje u istraživanje i razvoj putem osnovanog IstraLaba te Centra za popularizaciju znanosti i inovacija Istarske županije.⁸¹

IDA također sudjeluje u upravljanju regionalnim razvojem. Koordinator je izrade i provedbe Županijske razvojne strategije (ključnog dokumenta regionalnog razvoja). 2010. godine imenovana je regionalnim koordinatorom razvoja.⁸² 2004. godine certificirala je sustav upravljanja kvalitetom prema međunarodnoj normi ISO 9001, a 2005. godine registrirala i razvila oznaku vizualnog označavanja kvalitete – Istrian Quality (IQ).⁸³ Namjena znaka bila je poticanje razvoja domaće proizvodnje, kvalitete proizvoda, kreativnosti, izvornosti, inovacija i sl.⁸⁴ Također pruža podršku u pripremi razvojnih projekata za financiranje iz EU fondova.

⁸⁰ Istarska razvojna agencija, *METRIS*, [website], 2018l., <http://www.ida.hr/index.php?id=427>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).

⁸¹ Istarska razvojna agencija, *Istraživanje i razvoj u Istarskoj županiji - IstraLab*, [website], 2018h., <http://www.ida.hr/index.php?id=550&L=>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.). Istarska razvojna agencija, *Centar za popularizaciju znanosti i inovacija Istarske županije*, [website], 2018a., <http://www.ida.hr/index.php?id=549&L=>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).

⁸² Istarska razvojna agencija, 2018g., op. cit.

⁸³ Loc. cit.

⁸⁴ Istarska razvojna agencija, *Istrian quality (IQ) - Oznaka vizualnog označavanja kvalitete*, [website], 2018i., <http://www.ida.hr/index.php?id=562&L=1%27%22>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).

4.1.1. ZAKLJUČENI PROJEKTI – PRIMJERI DOBRE PRAKSE

Kao što je navedeno u prošlom poglavlju, IDA je zaključila 31 projekt.⁸⁵ Ovaj broj potvrđuje uspješnost u poslovanju i aktivnost IDA-e. IDA surađuje na nacionalnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini, a posebice sa susjednim regijama. U nastavku se nalazi nekoliko pozitivnih primjera⁸⁶:

1. SMART INNO (*Smart Network and Sustainable Innovation Cluster to increase RDI Competitiveness of SMEs in the Adriatic*)

Projekt je započeo s radom 2013. godine, a završio 2016. godine. Nositelj projekta je provincija Rimini, dok su partneri: IDA, Unioncamere del Veneto, Friuli Innovazione, Znanstveni park Technopolis, SIPRO Ferrara, Agencija za inovacije Pesaro, Direkcija za razvoj malih i srednjih poduzeća Crna Gora, Regionalna privredna komora Užice, Privredna komora Srbije, RRA Notranjsko kraške, RRA Koper, Primorski tehnološki park Nova Gorica, LIR Banja Luka, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Atlantis Consulting, E.R.F.C. Grčka, AULEDA Albanija. IDA i Sveučilište Jurja Dobrile u Puli bili su jedini partneri iz Republike Hrvatske. Cilj je bio poboljšati inovacijski potencijal jadranskih regija putem razvoja strategija pametnih specijalizacija i osnivanjem Jadranske prekogranične mreže anđela.

Aktivnosti IDA-e bile su priprema i implementacija projekta, organizacija i suradnja institucija i malih i srednjih poduzetnika, osnivanje Centra za popularizaciju znanosti i inovacija Istarske županije, osnivanje mreže poslovnih anđela, uspostavljanje Smart Inno Platforme, organizacija radionica. Projekt je uspješno proveden. IDA je opremila i otvorila Centar za popularizaciju znanosti i inovacije Istarske županije koji se nalazi u Puli. U suradnji sa IDA-om održana je međunarodna znanstvena konferencija *European Union Future Perspectives: Innovation, Entrepreneurship and Economic Policy* Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli. Na konferenciji su izloženi radovi na temu poduzetništva i inovacija.

⁸⁵ Istarska razvojna agencija, 2018t., op. cit.

⁸⁶ Loc. cit.

Vrijednost projekta je iznosila 5 046 560,64 eura. Od toga IDA je sufinancirala 15% iznosa, dok je EU uložila ostalih 85%.⁸⁷

2. SLOHRA SOCIONET (*Udruženi u razvoju novih mogućnosti zapošljavanja uz pomoć društvenog poduzetništva*)

U okviru programa prekogranične suradnje Hrvatske i Slovenije odobren je projekt SLOHRA SOCIONET. Projekt se provodio od 2015. do 2016. godine. Ukupna uložena sredstva u navedenom razdoblju iznosila su 519 362,93 eura, od čega je 85% uložila EU.⁸⁸

Društveno poduzetništvo predstavlja noviji, inovativan način rješavanja problema nezaposlenosti, siromaštva i socijalne isključenosti.

Nositelj projekta je regionalni razvojni center Koper, a ostali partneri su regionalna razvojna agencija Posavje d.o.o., regionalna razvojna agencija Porin d.o.o. Rijeka, Središće Rotunda, Koper, RRA Notranjsko – kraške regije d.o.o., razvojni center Novo mesto d.o.o., IDA i razvojna agencija Karlovačke županije d.o.o.

Ciljevi i aktivnosti projekta su jačanje društvenog poduzetništva putem različitih aktivnosti, povećanje konkurentnosti na slovensko-hrvatskom i drugim tržištima EU - izrada analize stanja i potencijala za razvoj socijalnog poduzetništva u regijama uključenima u projekt, provedba obrazovnih programa, regionalnih konferencija, izbora najboljih praksi, razrada različitih modela uspostave društvenog poduzeća itd.⁸⁹

3. CITY SEC (*Regional development and energy agencies supporting municipalities to jointly become active energy actors in Europe*)

Projekt se financirao u okviru programa "Inteligentna energija u Europi". Odobren je krajem 2009. godine i trajao 30 mjeseci. EU je sufinancirala 73% projekta. Nositelj projekta je SVIM Sviluppo Marche iz Ancone. Ostali suradnici na projektu su bili: IDA, Regionalna energetska agencija središnje Makedonije ANATOLIKI (Grčka),

⁸⁷ Istarska razvojna agencija, *Smart Inno*, [website], 2018r., <http://www.ida.hr/index.php?id=604&L=1%2Fimages%2F.asp>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.). Association of Chambers of Commerce of Veneto Region, *SMART INNO - News & Press*, [website], 2015., <http://www.smartinno.eu/hr/news-press?page=6>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).

⁸⁸ Istarska razvojna agencija, *SLOHRA SOCIONET*, [website], 2018p., <http://www.ida.hr/index.php?id=575&L=0%20%20%2F%22>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).

⁸⁹ Loc. cit.

Politehničko sveučilište regije Marche (Italija), Regionalna razvojna agencija Bielsko Biala (Poljska), Regionalna razvojna agencija sjeverne Mađarske (Mađarska), Energetska agencija jugoistočne Švedske (Švedska) i Grad Torino (Italija).

U projekt su bila uključena ukupno 44 grada. Nastojala se podići razina znanja o socijalnim i ekonomskim prednostima primjene obnovljivih izvora energije, kao i mjerama uštede energije, izrađeni su analiza stanja u energetici te akcijski planovi za održivi energetske razvoj. Uz cilj promocije energetske efikasnosti i obnovljivih izvora, krajnji cilj je bio postizanje 20% smanjenja emisije CO₂ do 2020. godine. IDA je kroz ovaj projekt pomogla uključenim istarskim gradovima u pripremi za ispunjavanje kriterija potrebnih za potpisivanje „Sporazuma gradonačelnika“, vezanih za poznavanje i prelazak na obnovljive izvore energije.⁹⁰

4.1.2. PROJEKTI U PROVEDBI

U provedbi se nalazi ukupno 9 projekata što ukazuje na trenutnu aktivnost i ulogu IDA-e u razvoju Istarske županije, ali i ostalih sudionika u projektima.⁹¹ Pojedini projekti opisani su u nastavku.

EMPOWERING (Empowering Local Public Authorities to Build Integrated Sustainable Energy Strategies) je jedan od navedenih projekata koji pruža podršku lokalnim upravama i samoupravama u smanjenju emisije CO₂, jačanjem kapaciteta općina i regionalnih predstavnika u stvaranju integrirane energetske strategije i planova te u postizanju klimatskih i energetske ciljeva.

U sklopu projekta sudjeluje 8 partnera iz 7 zemalja. Nositelj projekta je Sviluppo Marche SpA. Početak provedbe projekta je 2016., a trajat će 36 mjeseci. Projekt je ukupne vrijednosti 1 497 003,75 eura. U planu je organizirati razne edukacije i aktivnosti usmjerene na podizanje svijesti o uravnoteženom korištenju energije kako bi se postigao definiran cilj.⁹²

⁹⁰ Istarska razvojna agencija, *City_SEC*, [website], 2018b., <http://www.ida.hr/index.php?id=581&L=0%20%20%2F%22>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).

⁹¹ Istarska razvojna agencija, 2018f., op. cit.

⁹² Istarska razvojna agencija, *EMPOWERING*, [website], 2018e., <http://www.ida.hr/index.php?id=573&L=1%2Fimages%2F.asp>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).

Tehnička pomoć Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014.-2020. – Istarska razvojna agencija (IDA) d.o.o. je projekt koji je započeo 2016., a trajat će do 2019. godine. Svrha projekta je pružanje savjetodavne podrške u pripremi i provedbi projekata financiranih putem ESI fondova, informiranje i edukacija o mogućnostima strateškog planiranja i razvoja za javnopravna tijela u Istarskoj županiji, kako bi se povećalo korištenje sredstava. Osim toga, nastoji se doprinijeti jačanju kapaciteta regionalnih koordinatora za pružanje podrške.

Ukupna vrijednost projekta iznosi 1 477 223,40 HRK, od čega 1 255 639,89 HRK sufinancira Europski fond za regionalni razvoj.⁹³

⁹³ Istarska razvojna agencija, *Tehnička pomoć Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.* - Istarska razvojna agencija (IDA) d.o.o., [website], 2018s., <http://www.ida.hr/index.php?id=601&L=1%2Fimages%2F.asp>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).

5. LOKALNE AKCIJSKE GRUPE U ISTARSKOJ ŽUPANIJI

U nastavku se navode 4 LAG-a u Istarskoj županiji, značajni nositelji regionalne politike na lokalnoj razini. Detaljniji opis obilježja, područja LAG-ova, razvojnih potencijala, ciljeva, prioriteta i mjera u cilju poticanja regionalnog razvoja mogu se pronaći u njihovim lokalnim razvojnim strategijama. Prije obrade pojedinih LAG-ova zanimljivo je istaknuti pozitivan primjer suradnje LAG-ova. Na projektu „Domaće od malih nogu“ surađuju 4 LAG-a (LAG Središnje Istre, LAG Istočne Istre, LAG Južne Istre i LAG Sjeverne Istre), uz Zavod za javno zdravstvo Istarske županije. Cilj projekta je stvaranje preduvjeta kako bi se ostvarilo povećanje potrošnje i uvođenje lokalnih proizvoda u odgojno-obrazovne ustanove na području Istarske županije.⁹⁴

5.1. SJEVERNA ISTRA

Sporazumom o postupku i mjerama za osnivanje LAG-a ruralnog područja sjeverne Istre 2011. godine gradovi Buje, Buzet, Novigrad, Umag i općine Brtonigla, Grožnjan, Lanišće i Opatalj, inicirali su postupak osnivanja LAG-a Sjeverna Istra. U 2015. godini LAG-u se pridružuju i općine Vižinada, Tar-Vabriga i Kaštelir-Labinci. Grad Buzet ima status brdsko-planinskog područja, a općine Lanišće, Grožnjan i Opatalj pripadaju trećoj skupini područja posebne državne skrbi.⁹⁵ LAG Sjeverna Istra ima ukupno 52 člana, od čega je 27 predstavnika gospodarskog sektora, 17 javnog sektora i 8 predstavnika civilnog sektora.⁹⁶

Osnovni cilj je poticati razvoj na području LAG-a, a prioriteti su turizam, obrtništvo, trgovina, poljoprivreda i ribarstvo te industrija.⁹⁷

Projekt „Uvod u upravljanje pokrovnim usjevima u vinogradu“ provodio se u 2017. godini u suradnji LAG-a s Veleučilištem u Rijeci. Cilj projekta bio je upoznati vinare i

⁹⁴ Grad Labin, *Suradnja istarskih LAG-ova na projektu „Domaće od malih nogu“*, [website], 2016., <http://www.labin.hr/suradnja-istarskih-lag-ova-na-projektu-domace-od-malih-nogu>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).

⁹⁵ LAG Sjeverna Istra, *O nama*, [website], 2018d., <http://www.lag-sjevernaistra.hr/o-nama/>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).

⁹⁶ LAG Sjeverna Istra, *Članovi LAG-a*, [website], 2018b., <http://www.lag-sjevernaistra.hr/o-nama/clanovi-lag-a/>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).

⁹⁷ LAG Sjeverna Istra, *Ciljevi i djelatnosti LAG-a*, [website], 2018a., <http://www.lag-sjevernaistra.hr/o-nama/ciljevi-i-djelatnosti-lag-a/>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).

vinogradare sa metodama pokrovnih usjeva, zatravnjivanja međurednog tla u vinogradima, odnosno promoviranje vinogradarstva usmjerenog prema očuvanju okoliša. U sklopu projekta provedeno je anketiranje vinara i vinogradara, održane su edukativne radionice, terenski posjeti, izrađen je vodič za primjenu metode. Projekt „Edukativna staza – Put tartufa“ sufinanciran je sredstvima Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj. Cilj je zaštititi istarski tartuf i njegovo stanište te povećati turističku ponudu. Projekt se provodi na području Buzeta.⁹⁸

U 2018. godini objavit će se 4 LAG natječaja; u svakom kvartalu po jedan natječaj⁹⁹:

1. Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava.

Ukupno će biti financirano 5 projekata do 100% vrijednosti ukupnih prihvatljivih troškova. Potpora će iznositi maksimalno 15 000 eura po korisniku. Korisnici mogu prijaviti natječaj npr. za poboljšanje kvalitete poljoprivrednog zemljišta, kupnju sadnog materijala, domaćih životinja i višegodišnjeg bilja, kupnju višegodišnjih nasada i poljoprivrednog zemljišta, poljoprivredne mehanizacije, strojeva te opremanje objekata za prodaju i prezentaciju vlastitih poljoprivrednih proizvoda.

2. Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu.

Predviđeno je pružanje potpore od 15 000 do 20 000 eura za 12 projekata. Prihvatljiva su ulaganja za različita građenja i opremanja (vatrogasnog doma, društvenog doma, kulturnog centra, planinarskog doma, turističkog informativnog centra, dječjeg igrališta, sportske građevine, objekta za ribolov, rekreacijskih zona, pješačkih staza...).

3. Potpora za ulaganja u poljoprivredna gospodarstva - Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava.

⁹⁸ LAG Sjeverna Istra, *Projekti LAG-a*, [website], 2018e., <http://www.lag-sjevernaistra.hr/otopina/projekti-lag-a/>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).

⁹⁹ LAG Sjeverna Istra, *LAG Sjeverna Istra - Plan provedbe LAG natječaja u 2018. godini*, [website], 2018c., http://www.lag-sjevernaistra.hr/wp-content/uploads/2018/02/2018_01_PREZENTACIJA_proces_odabira_projekata.pdf, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).

Potpore iznosi do 50% vrijednosti ukupno prihvatljivih troškova (uz mogućnost povećanja). Predviđena je potpora za 4 projekta. Najveći mogući odobreni iznos potpore iznosi 25 000 eura. Prema strukturi, prihvatljiva ulaganja slična su natječaju iz prvog kvartala, npr. korisnici se mogu prijaviti na natječaj ukoliko žele kupiti opremu za berbu i pakiranje vlastitih proizvoda, prilagoditi se standardima te kupiti/urediti poljoprivredno zemljište, uložiti u gradnju, rekonstrukciju ili opremanje itd.

4. Potpora za horizontalnu i vertikalnu suradnju sudionika u lancu opskrbe za uspostavljanje i razvoj kratkih lanaca opskrbe i lokalnih tržišta te za promicanje aktivnosti u lokalnom kontekstu u vezi s razvojem kratkih lanaca opskrbe i lokalnih tržišta.

U ovom natječaju bit će sufinancirana 2 projekta vezana uz tekuće troškove suradnje i promotivne aktivnosti. Potpora će iznositi od 10 000 do 17 000 eura.¹⁰⁰

Glavni cilj LAG-a Sjeverna Istra je potporama poboljšati konkurentnost i unaprijediti razvoj ruralnog gospodarstva.

5.2. ISTOČNA ISTRA

Ideja o osnivanju LAG-a Istočna Istra započinje 2012. godine potpisivanjem Sporazuma o postupku i mjerama za osnivanje LAG-a na području Labinštine. LAG Istočna Istra predstavlja ruralno područje Labinštine, odnosno područje grada Labina te općina Kršan, Pićan, Raša i Sveta Nedelja.¹⁰¹

Cilj je promicanje ruralnog razvoja, lokalnim inicijativama i suradnjom, poboljšanje uvjeta života i rada, upotpunjavanje gospodarskih aktivnosti, poboljšanje pristupa EU fondovima.

U nastavku se navode primjeri natječaja od interesa za područje aktivnosti LAG-a Istočna Istra, kao što su:

¹⁰⁰ LAG Sjeverna Istra, 2018c., op. cit.

¹⁰¹ LAG Istočna Istra, *O nama*, [website], 2018., <http://www.lag-istocnaistra.hr/o-nama>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).

1. Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstva.

Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju objavila je natječaj te stavila na raspolaganje 360 000 000,00 kuna za cjelokupno područje Republike Hrvatske. Prijaviti se mogu korisnici iz sektora ratarstva, vinogradarstva, cvijeća i ukrasnog bilja te proizvođači šećerne repe.¹⁰²

2. Potpora ulaganju u pokretanje nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnim područjima.

Korisnici su poljoprivredna gospodarstva (upisana u Upisnik poljoprivrednika prema objavljenim kriterijima), a ukupni iznos javne potpore iznosi 187 787 500,00 kuna. Cilj ovog natječaja je stvaranje novih nepoljoprivrednih djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima, kako bi se zadržala zaposlenost, stvorila radna mjesta, smanjila depopulacija i potaknuo održivi razvoj. Moguće je ulagati u sektor prerade, marketinga, različite usluge, kao što su primjerice usluge u poljoprivrednim djelatnostima, razvoj turizma na poljoprivrednim gospodarstvima.¹⁰³

5.3. SREDIŠNJA ISTRA

Sporazum o postupku i mjerama osnivanja LAG-a ruralnog područja središnje Istre potpisan je 2010. od strane predstavnika grada i općina, dok je LAG Središnja Istra upisan u Registar udruga 2012. godine.¹⁰⁴ LAG uključuje partnerstva jedinica lokalnih samouprava, civilnog i privrednog sektora te institucija. Ukupno ima 46 članova. 12 je članova civilnog sektora, 16 privrednog sektora te četiri su institucije. Jedinice lokalne samouprave koje su uključene u LAG su: gradovi Pazin i Poreč, općine Tinjan,

¹⁰² Europski strukturni i investicijski fondovi, *Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava*, [website], 2018b., <https://strukturnifondovi.hr/natjecaji/4-1-1-restruktuiranje-modernizacija-i-povecanje-konkurentnosti-poljoprivrednih-gospodarstava/>, (pristupljeno 23. veljače 2018.).

¹⁰³ Ministarstvo poljoprivrede - Uprava za ruralni razvoj, *Program ruralnog razvoja - Potpora ulaganju u pokretanje nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnim područjima*, [website], 2018., <https://ruralnirazvoj.hr/natjecaj-za-tip-operacije-6-2-1-potpورا-ulaganju-u-pokretanje-nepoljoprivrednih-djelatnosti-u-ruralnim-područjima/>, (pristupljeno 23. veljače 2018.).

¹⁰⁴ LAG Središnja Istra, *LAG Središnja Istra - što je LAG*, [website], 2018c., <http://lag-sredisnjaistra.hr/sto-je-lag/>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).

Cerovlje, Gračišće, Lupoglav, Karojba, Sveti Petar u Šumi, Motovun, Vrsar, Žminj, Funtana, Sveti Lovreč, Višnjan.¹⁰⁵

Moto LAG-a je „Srce Istre“, a vizija „*područje očuvane prirode, tradicije i kulturne baštine, prepoznatljiva ruralno-turistička destinacija sa kvalitetnom javnom, gospodarskom, poljoprivrednom i turističkom infrastrukturom. Središnja Istra područje kvalitetnog i ugodnog življenja.*“¹⁰⁶ LAG Središnja Istra djeluje prema sličnim ciljevima koji su istaknuti kod ostalih LAG-ova, pruža informacije o natječajima za dodjelu sredstava iz fondova (nacionalnih, EU fondova), savjetuje, djeluje kao posrednik između različitih dionika.

LAG surađuje kao partner u međunarodnim projektima (financijski i razvojno bitnim europskim projektima) te u različitim manifestacijama. S Udrugom pčelara "Lipa" Pazin, Turističkom zajednicom središnje Istre, Udruženjem obrtnika Pazin, pod pokroviteljstvom Istarske županije i Grada Pazina, LAG Središnja Istra je sudjelovao u suorganizaciji manifestacije „Dani meda“. U sklopu manifestacije organiziran je stručno edukativni skup (s prezentacijom razvojne strategije LAG-a, uz ostala predavanja), kao i prodajna izložba pčelarske opreme i pčelinjih proizvoda.¹⁰⁷

5.4. JUŽNA ISTRA

LAG Južna Istra obuhvaća deset jedinica lokalne samouprave u Istarskoj županiji te povezuje gradove Vodnjan, Rovinj i općine: Barban, Fažana, Ližnjan, Marčana, Medulin, Svetvinčenat, Bale, Kanfanar. Članovi su također ostali predstavnici javnog, gospodarskog i civilnog sektora. Osnivanje je započelo 2012., s ciljem promicanja ruralnog razvoja.¹⁰⁸ Prema Lokalnoj razvojnoj strategiji LAG-a Južna Istra 2014.-2020., LAG se nalazi iznad nacionalnog prosjeka (npr. prema indeksu razvijenosti), a na području LAG-a stanovnici se primarno bave turizmom, ugostiteljstvom i

¹⁰⁵ LAG Središnja Istra, *Članovi*, [website], 2018a., <http://lag-sredisnjaistra.hr/sto-je-lag/clanovi/>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).

¹⁰⁶ LAG Središnja Istra, *Zašto LAG*, [website], 2018d., <http://lag-sredisnjaistra.hr/sto-je-lag/moto-i-vizija/>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).

¹⁰⁷ Udruga pčelara Lipa Pazin, *13. Dani meda - Program 2018.*, [website], 2018., <http://www.lipa-pazin.hr/dani-meda/program-2018/>, (pristupljeno 2. veljače 2018.).

¹⁰⁸ LAG Južna Istra, *Općenito o LAG-u*, [website], 2018c., <https://www.lag-juznaistra.hr/oocenitoolagu>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.). LAG Južna Istra, *Članovi LAG-a Južna Istra*, [website], 2018a., <https://www.lag-juznaistra.hr/clanovi-laga-juzna-istra>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).

poljoprivredom.¹⁰⁹ Vizija razvoja glasi: „*područje LAG-a Južna Istra je vitalno i privlačno mjesto za život i rad, s visokom razinom gospodarskog i društvenog standarda. Razvoj ovog područja temelji se na sinergiji javnog, gospodarskog i civilnog sektora koji sustavno skrbe o održivoj ravnoteži između gospodarskog napretka, očuvanja prirodne i kulturne baštine te unaprjeđenja ljudskog i socijalnog kapitala.*“¹¹⁰

Djeluje pomažući lokalnom stanovništvu, obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima, udrugama, poduzećima i ostalim subjektima u ruralnim područjima. Uz pripremu lokalne razvojne strategije i operativnog plana razvoja, informira stanovništvo o mogućnostima prijave na projekte u okviru Programa za ruralni razvoj, organizira radionice, usavršavanja o postupku kandidiranja projekata, pripreme poslovnih planova, vođenju računovodstva, upravljanju projektima i ostalim aktivnostima koje su bitne u provođenju projekata.¹¹¹

¹⁰⁹ LAG Južna Istra, *Lokalna razvojna strategija LAG-a Južna Istra 2014.-2020.*, <https://www.lag-juznaistra.hr/strategija-lag-a>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).

¹¹⁰ Ibidem, str. 1.

¹¹¹ LAG Južna Istra, *LAG Južna Istra - dokumenti - letak*, [website], 2018b., <https://www.lag-juznaistra.hr/dokumenti-laga>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).

6. ZAKLJUČAK

Uspješna implementacija regionalne politike, ostvarivanje vizije i ciljeva temelji se na učinkovitom djelovanju nositelja provedbe. U ovom završnom radu prikazana je uloga odabranih nositelja regionalne politike u Republici Hrvatskoj te je potvrđena važnost upravljanja razvojnim specifičnostima na regionalnoj i lokalnoj razini u suradnji sa nacionalnom razinom. Promjenama regionalne politike i prilagodbom regionalnoj politici EU-a, u Republici Hrvatskoj su nositelji na nižim razinama upravljanja sve više dobivali na važnosti budući da je i uloga regija postala izraženija.

Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU krovni je nositelj regionalne politike na nacionalnoj razini, pruža odgovarajuće okruženje i koordinira aktivnosti između ostalih nositelja. Primarni cilj Ministarstva je smanjiti regionalne razlike. Nakon ulaska u EU, Ministarstvo ima ključnu ulogu u stvaranju uvjeta za povlačenje sredstava iz fondova EU, što je zahtijevalo i složenu prilagodbu aktivnosti novijeg djelovanja Ministarstva. Osim toga, posebnu pozornost Ministarstvo usmjerava prema razvoju područja koja imaju ograničavajuće karakteristike.

Razvojne agencije (regionalne i lokalne) pokretači su razvoja na nižim razinama. U radu je navedeno dokazano na primjeru Istarske županije. Analizom je također potvrđena važnost partnerstva i suradnje različitih nositelja. LAG-ovi su primjer uspješnog umrežavanja kako bi se na širem regionalnom području provodile povezane razvojne aktivnosti na učinkovitiji način. Osim kontinuirane analize stanja, izrade ključnih strateških dokumenata, sudjelovanja u projektima, uloga razvojnih agencija i LAG-ova vidljiva je u educiranju, informiranju, podršci financiranju, pružanju podržavajućih aktivnosti ostalim nositeljima kako bi apsorpcija sredstava iz EU fondova bila bolja te zajedničkim snagama dolaze do cilja.

U provedbi regionalne politike sudjeluju također različita tijela države uprave, kućanstva, poduzetnici, ali i ostali nositelji kao što su učilišta, civilno društvo, čijim se aktivnostima može ostvariti dodatna prepoznatljivost regionalnih gospodarstava.

POPIS LITERATURE

Knjige

1. Bogunović, A., *Regionalna ekonomika i politika*, Zagreb, Ekonomski fakultet Zagreb, 2011.
2. Đulabić, V., *Regionalizam i regionalna politika*, Zagreb, Društveno veleučilište u Zagrebu, 2007.
3. Kersan-Škabić, I., *Ekonomija Europske unije*, Pula, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Fakultet ekonomije i turizma „Dr. Mijo Mirković“, 2015.

Internet izvori

1. Alpeza, M. et al., *Izješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj - 2016. uključujući rezultate GEM - Global Entrepreneurship Monitor istraživanja za Hrvatsku za 2015. godinu*, Zagreb, CEPOR - Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva, 2017., <http://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2015/04/Cepor-izvjesce-2016-HR-web.pdf>, (pristupljeno 18. veljače 2018.).
2. Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, *Europski fond za pomorstvo i ribarstvo 2014. - 2020. (EFPR)*, [website], 2018., [http://www.apprrr.hr/europski-fond-za-pomorstvo-i-ribarstvo-2014-2020-\(efpr\)-1026.aspx](http://www.apprrr.hr/europski-fond-za-pomorstvo-i-ribarstvo-2014-2020-(efpr)-1026.aspx), (pristupljeno 26. siječnja 2018.).
3. Association of Chambers of Commerce of Veneto Region, *SMART INNO - News & Press*, [website], 2015., <http://www.smartinno.eu/hr/news-press?page=6>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).
4. Bisnode d.o.o., *VIRA d.o.o.*, [website], 2017., <http://www.poslovna.hr/lite/vira/870259/subjekti.aspx>, (pristupljeno 31. siječnja 2018.).
5. Državni zavod za statistiku, *Stanovništvo prema starosti i spolu, Popis 2011.*, Zagreb, Državni zavod za statistiku, 2013., https://www.dzs.hr/hrv/censuses/census2011/results/htm/H01_01_01/H01_01_01.html, (pristupljeno 3. veljače 2018.).
6. Državni zavod za statistiku, *Osnovni pokazatelji poslovne demografije u 2016., Priopćenje br. 15.2.1.*, Zagreb, Državni zavod za statistiku, 2017a., <https://www.dzs.hr/>, (pristupljeno 22. siječnja 2018.).

7. Državni zavod za statistiku, *Ribarstvo u 2016., Priopćenje br. 1.4.1.*, Zagreb, Državni zavod za statistiku, 2017b., https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2017/01-04-01_01_2017.htm, (pristupljeno 5. veljače 2018.).
8. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, *Statističke informacije 2017.*, Zagreb, Državni zavod za statistiku, 2017c., www.dzs.hr, (pristupljeno 1. veljače 2018.).
9. Državni zavod za statistiku, *GeoSTAT - BDP po stanovniku u EUR za 2015.*, Zagreb, Državni zavod za statistiku, 2018a., <https://geostat.dzs.hr/>, (pristupljeno 18. veljače 2018.).
10. Državni zavod za statistiku, *Indeksi potrošačkih cijena u siječnju 2018., Priopćenje br. 13.1.1./1*, Zagreb, Državni zavod za statistiku, 2018b., https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/13-01-01_01_2018.htm, (pristupljeno 25. veljače 2018.).
11. Državni zavod za statistiku, *Prvi rezultati - Kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2016.*, Zagreb, Državni zavod za statistiku, 2018c., https://www.dzs.hr/hrv/system/first_results.htm, (pristupljeno 3. veljače 2018.).
12. Državni zavod za statistiku, *Prvi rezultati - Stopa registrirane nezaposlenosti - Statistika u nizu - Gospodarstvo - osnovni pokazatelji*, Zagreb, Državni zavod za statistiku, 2018d., https://www.dzs.hr/hrv/system/first_results.htm, (pristupljeno 15. veljače 2018.).
13. Haase, D., *Zajedničko razvrstavanje prostornih jedinica za statistiku*, [website], 2017., http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/hr/displayFtu.html?ftuId=FTU_3.1_6.html, (pristupljeno 27. siječnja 2018.).
14. Eurokonzalting, *Bespovratna sredstva za poljoprivredu*, [website], 2018., <http://www.eurokonzalting.com/index.php/bespovratna-sredstva-i-krediti/item/516-bespovratna-sredstva-za-poljoprivredu>, (pristupljeno 25. siječnja 2018.).
15. Europska komisija - Glavna uprava za regionalnu i urbanu politiku, *Glavna investicijska politika EU-a*, [website], 2017a., http://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/what/investment-policy/, (pristupljeno 7. siječnja 2018.).

16. Europska komisija - Glavna uprava za regionalnu i urbanu politiku, *Načela regionalne politike*, [website], 2017b., http://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/how/principles/, (pristupljeno 11. siječnja 2018.).
17. Europski socijalni fond, *Razdoblje 2014. - 2020.*, [website], 2017., <http://www.esf.hr/europski-socijalni-fond/razdoblje-2014-2020/>, (pristupljeno 20. siječnja 2018.).
18. Europski strukturni i investicijski fondovi, *EU fondovi*, [website], 2017., <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/>, (pristupljeno 14. siječnja 2018.).
19. Europski strukturni i investicijski fondovi, *Kako do EU fondova?*, [website], 2018a., <https://strukturnifondovi.hr/>, (pristupljeno 15. siječnja 2018.).
20. Europski strukturni i investicijski fondovi, *Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava*, [website], 2018b., <https://strukturnifondovi.hr/natjecaji/4-1-1-restrukturiranje-modernizacija-i-povecanje-konkurentnosti-poljoprivrednih-gospodarstava/>, (pristupljeno 23. veljače 2018.).
21. Eurostat, *BDP po stanovniku*, 2017., <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00114&plugin=1>, (pristupljeno 15. siječnja 2018.).
22. FINA, *Usporedba rezultata poslovanja poduzetnika u 2016. godini po županijama*, 2017., <http://www.fina.hr/Default.aspx?art=12813>, (pristupljeno 18. veljače 2018.).
23. Grad Labin, *Suradnja istarskih LAG-ova na projektu „Domaće od malih nogu“*, [website], 2016., <http://www.labin.hr/suradnja-istarskih-lag-ova-na-projektu-domace-od-malih-nogu>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).
24. Hrvatska gospodarska komora - Sektor za financijske institucije, poslovne informacije i ekonomske analize - Odjel za makroekonomske analize, *HGK indeks gospodarske snage*, Zagreb, Hrvatska gospodarska komora, 2017., <https://www.hgk.hr/documents/hgk-indeks-gospodarske-snage-07201759803f707ec38.pdf>, (pristupljeno 29. siječnja 2018.).
25. Hrvatska mreža za ruralni razvoj, *Hrvatski flagovi*, [website], 2018a., <http://www.hmrr.hr/hr/leader/hrvatski-flag-ovi/>, (pristupljeno 6. veljače 2018.).
26. Hrvatska mreža za ruralni razvoj, *Hrvatski LAGovi*, [website], 2018b., <http://www.hmrr.hr/hr/leader/hrvatski-lagovi/>, (pristupljeno 6. veljače 2018.).

27. Hrvatska mreža za ruralni razvoj, *Pristup LEADER*, [website], 2018c., <http://www.hmrr.hr/hr/leader/pristup-leader/>, (pristupljeno 6. veljače 2018.).
28. Istarska razvojna agencija, *Centar za popularizaciju znanosti i inovacija Istarske županije*, [website], 2018a., <http://www.ida.hr/index.php?id=549&L=>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).
29. Istarska razvojna agencija, *City_SEC*, [website], 2018b., <http://www.ida.hr/index.php?id=581&L=0%20%20%2F%22>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).
30. Istarska razvojna agencija, *Edukacije za javni sektor*, [website], 2018c., <http://www.ida.hr/index.php?id=497&L=1%2Fimages%2F.asp%22>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).
31. Istarska razvojna agencija, *Edukacije za privatni sektor*, [website], 2018d., <http://www.ida.hr/index.php?id=496&L=0%20%20%2F%22>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).
32. Istarska razvojna agencija, *EMPOWERING*, [website], 2018e., <http://www.ida.hr/index.php?id=573&L=1%2Fimages%2F.asp>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).
33. Istarska razvojna agencija, *EU projekti u provedbi*, [website], 2018f., <http://www.ida.hr/index.php?id=141&L=1%2Fimages%2F.asp>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).
34. Istarska razvojna agencija, *Istarska razvojna agencija - IDA d.o.o.*, [website], 2018g., <http://www.ida.hr/index.php?id=32&L=1%2Fimages%2F.asp>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).
35. Istarska razvojna agencija, *Istraživanje i razvoj u Istarskoj županiji - IstraLab*, [website], 2018h., <http://www.ida.hr/index.php?id=550&L=>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).
36. Istarska razvojna agencija, *Istrian quality (IQ) - Oznaka vizualnog označavanja kvalitete*, [website], 2018i., <http://www.ida.hr/index.php?id=562&L=1%27%22>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).
37. Istarska razvojna agencija, *Klasteri*, [website], 2018j., <http://www.ida.hr/index.php?id=25&L=>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).
38. Istarska razvojna agencija, *Kreditiranje*, [website], 2018k., <http://www.ida.hr/index.php?id=489&L=1%2Fimages%2F.asp>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).

39. Istarska razvojna agencija, *METRIS*, [website], 2018l., <http://www.ida.hr/index.php?id=427>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).
40. Istarska razvojna agencija, *Poduzetnički inkubator „Izazov“*, [website], 2018m., <http://www.ida.hr/index.php?id=26&L=%271>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).
41. Istarska razvojna agencija, *Poduzetničke zone*, [website], 2018n., <http://www.ida.hr/index.php?id=28&L=-1%2527>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).
42. Istarska razvojna agencija, *Privlačenje ulaganja*, [website], 2018o., <http://www.ida.hr/index.php?id=492&L=1%2Fimages%2F.asp>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).
43. Istarska razvojna agencija, *SLOHRA SOCIONET*, [website], 2018p., <http://www.ida.hr/index.php?id=575&L=0%20%20%2F%22>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).
44. Istarska razvojna agencija, *Smart Inno*, [website], 2018r., <http://www.ida.hr/index.php?id=604&L=1%2Fimages%2F.asp>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).
45. Istarska razvojna agencija, *Tehnička pomoć Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014.-2020. - Istarska razvojna agencija (IDA) d.o.o.*, [website], 2018s., <http://www.ida.hr/index.php?id=601&L=1%2Fimages%2F.asp>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).
46. Istarska razvojna agencija, *Zaključeni projekti*, [website], 2018t., <http://www.ida.hr/index.php?id=142&L=1%2Fimages%2F.asp>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).
47. Krutak, *One stop shop for EU funds - Europski fond za pomorstvo i ribarstvo*, [website], 2018a., <http://europski-fondovi.eu/eff>, (pristupljeno 25. siječnja 2018.).
48. Krutak, *One stop shop for EU funds - Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj*, [website], 2018b., <http://europski-fondovi.eu/eafrd>, (pristupljeno 20. siječnja 2018.).
49. LAG Istočna Istra, *O nama*, [website], 2018., <http://www.lag-istocnaistra.hr/o-nama>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).
50. LAG Južna Istra, *Lokalna razvojna strategija LAG-a Južna Istra 2014.-2020.*, <https://www.lag-juznaistra.hr/strategija-lag-a>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).

51. LAG Južna Istra, *Članovi LAG-a Južna Istra*, [website], 2018a., <https://www.lag-juznaistra.hr/clanovi-laga-juzna-istra>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).
52. LAG Južna Istra, *LAG Južna Istra - dokumenti - letak*, [website], 2018b., <https://www.lag-juznaistra.hr/dokumenti-laga>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).
53. LAG Južna Istra, *Općenito o LAG-u*, [website], 2018c., <https://www.lag-juznaistra.hr/oocenitoolagu>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).
54. LAG Sjeverna Istra, *Ciljevi i djelatnosti LAG-a*, [website], 2018a., <http://www.lag-sjevernaistra.hr/o-nama/ciljevi-i-djelatnosti-lag-a/>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).
55. LAG Sjeverna Istra, *Članovi LAG-a*, [website], 2018b., <http://www.lag-sjevernaistra.hr/o-nama/clanovi-lag-a/>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).
56. LAG Sjeverna Istra, *LAG Sjeverna Istra - Plan provedbe LAG natječaja u 2018. godini*, [website], 2018c., http://www.lag-sjevernaistra.hr/wp-content/uploads/2018/02/2018_01_PREZENTACIJA_proces_odabira_projekat_a.pdf, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).
57. LAG Sjeverna Istra, *O nama*, [website], 2018d., <http://www.lag-sjevernaistra.hr/o-nama/>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).
58. LAG Sjeverna Istra, *Projekti LAG-a*, [website], 2018e., <http://www.lag-sjevernaistra.hr/o-nama/projekti-lag-a/>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).
59. LAG Sjeverna Istra, *Što je to LAG?*, [website], 2018f., <http://www.lag-sjevernaistra.hr/o-nama/sto-je-to-lag/>, (pristupljeno 15. siječnja 2018.).
60. LAG Središnja Istra, *Članovi*, [website], 2018a., <http://lag-sredisnjaistra.hr/sto-je-lag/clanovi/>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).
61. LAG Središnja Istra, *LAG i LEADER*, [website], 2018b., <http://lag-sredisnjaistra.hr/leader/>, (pristupljeno 6. veljače 2018.).
62. LAG Središnja Istra, *LAG Središnja Istra - što je LAG*, [website], 2018c., <http://lag-sredisnjaistra.hr/sto-je-lag/>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).
63. LAG Središnja Istra, *Zašto LAG*, [website], 2018d., <http://lag-sredisnjaistra.hr/sto-je-lag/moto-i-vizija/>, (pristupljeno 10. siječnja 2018.).
64. LAG Terra liburna, *Što je LAG?*, [website], 2018., <http://www.terra-liburna.hr/sto-je-lag/>, (pristupljeno 15. siječnja 2018.).
65. Ministarstvo poduzetništva i obrta, *Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj* 2013.-2020., 2013.,

<https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//ZPPI/Strategije%20-%20OGP/poduzetni%C5%A1tvo//Strategija%20razvoja%20poduzetni%C5%A1tval.pdf>, (pristupljeno 4. veljače 2018.).

66. Ministarstvo poduzetništva i obrta, *Razvojne agencije*, [website], 2018., <https://poduzetnistvo.gov.hr/arhiva/stranice/poduzetnicke-potporne-institucije/razvojne-agencije/149>, (pristupljeno 5. veljače 2018.).
67. Ministarstvo poljoprivrede - Uprava ribarstva, *Europski fond za pomorstvo i ribarstvo 2014. - 2020. (EFPR)*, [website], 2013., <http://www.mps.hr/ribarstvo/default.aspx?id=427>, (pristupljeno 26. siječnja 2018.).
68. Ministarstvo poljoprivrede - Uprava za ruralni razvoj, *Program ruralnog razvoja - Potpora ulaganju u pokretanje nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnim područjima*, [website], 2018., <https://ruralnirazvoj.hr/natjecaj-za-tip-operacije-6-2-1-potpورا-ulaganju-u-pokretanje-nepoljoprivrednih-djelatnosti-u-ruralnim-podrucjima/>, (pristupljeno 23. veljače 2018.).
69. Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova EU, *Strateški plan Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova EU za razdoblje 2016. - 2018.*, 2015. https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages//O%20ministarstvu/Pristup%20informacijama/Planovi%20i%20izvje%C5%A1%C4%87a//MRRFEU_SP%202016-2018.pdf, (pristupljeno 1. veljače 2018.).
70. Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova EU, *Godišnje izvješće o radu za 2016. godinu*, 2017., <https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages//O%20ministarstvu/Pristup%20informacijama/Planovi%20i%20izvje%C5%A1%C4%87a//Izvje%C5%A1%C4%87e%20o%20izvr%C5%A1enju%20Godi%C5%A1njeg%20plana%20rada%20za%202016.17.1.2018.pdf>, (pristupljeno 2. veljače 2018.).
71. Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova EU, *60 milijuna kuna za oporavak i razvoj potpomognutih područja*, [website], 2018a., <https://razvoj.gov.hr/vijesti/60-milijuna-kuna-za-oporavak-i-razvoj-potpomognutih-podrucja/3762>, (pristupljeno 1. veljače 2018.).
72. Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova EU, *EU fondovi - rezultati u 2017.*, 2018b., https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages//Vijesti%20-%20dokumenti//EU%20fondovi_rezultati%20u%202017..pdf, (pristupljeno 14. siječnja 2018.).

73. Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova EU, *Statistička klasifikacija prostornih jedinica RH - NUTS 2*, [website], 2018c., <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/regionalni-razvoj/statisticka-klasifikacija-prostornih-jedinica-rh-nuts-2/150>, (pristupljeno 28. siječnja 2018.).
74. Narodne novine, Nacionalna klasifikacija prostornih jedinica za statistiku 2012. (NKPJS 2012.), Zagreb, Narodne novine d.d., br. 96/2012, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2012_08_96_2161.html, (pristupljeno 27. siječnja 2018.).
75. Pintarić, R., *Populacijski trendovi hrvatskih LAG-ova*, [website], 2018., <http://www.hmrr.hr/hr/leader/populacijski-trendovi-hrvatskih-lag-ova/>, (pristupljeno 6. veljače 2018.).
76. Razvojna agencija Karlovačke županije, *Razvojna agencija Karlovačke županije - Što možemo učiniti za Vas?*, [website], 2018., <http://www.razkup.hr/>, (pristupljeno 5. veljače 2018.).
77. Razvojna agencija Sisačko-moslavačke županije - SIMORA, *Najuspješnija županija u povlačenju sredstava iz EU fondova*, [website], 2017. <http://simora.hr/?p=projekt&m=p&f=view&i=116&id=423&l>, (pristupljeno 6. veljače 2018.).
78. Razvojna agencija Vukovarsko-srijemske županije, *Kontinentalna Hrvatska*, [website], 2017., <http://www.ra-vs-z.hr/regionalni-razvoj/kontinentalna-hrvatska-nuts-2-1656/1656>, (pristupljeno 27. siječnja 2018.).
79. Savić, Z. et al., *Kohezijska politika Europske unije i Hrvatska 2014.- 2020. Vodič kroz strateški okvir i pregled mogućnosti financiranja*, Zagreb, Hrvatska gospodarska komora, 2015., <https://izvoz.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Kohezijska%20politika%20EU%20i%20Hrvatska%202014.-2020..pdf>, (pristupljeno 19. siječnja 2018.).
80. Udruga pčelara Lipa Pazin, *13. Dani meda - Program 2018.*, [website], 2018., <http://www.lipa-pazin.hr/dani-med-a-program-2018/>, (pristupljeno 2. veljače 2018.).
81. Vlada Republike Hrvatske, *Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine*, 2017a., <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/regionalni-razvoj/razvojne-strategije/strategija-regionalnoga-razvoja-republike-hrvatske-za-razdoblje-do-kraja-2020-godine/3244>, (pristupljeno 9. siječnja 2018.).

82. Vlada Republike Hrvatske, *Vlada osnovala uprave za otoke i za potpomognuta područja*, [website], 2017b., <https://vlada.gov.hr/vijesti/vlada-osnovala-uprave-za-otoke-i-za-potpomognuta-podrucja/20603>, (pristupljeno 15. veljače 2018.).

Zakoni

1. Narodne novine, Zakon o unapređenju poduzetničke infrastrukture, Zagreb, Narodne novine d.d., br. 93/2013, 114/2013, 41/2014, <https://www.zakon.hr/z/652/Zakon-o-unapre%C4%91enju-poduzetni%C4%8Dke-infrastrukture>, (pristupljeno 20. veljače 2018.).
2. Narodne novine, Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, Zagreb, Narodne novine d.d., br. 147/2014, 123/2017, <https://www.zakon.hr/z/239/Zakon-o-regionalnom-razvoju-Republike-Hrvatske>, (pristupljeno 9. siječnja 2018.).
3. Narodne novine, Zakon o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i drugih središnjih tijela državne uprave, Zagreb, Narodne novine d.d., br. 93/2016, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2016_10_93_1969.html, (pristupljeno 30. siječnja 2018.).

POPIS SLIKA

Slika 1. Statistička klasifikacija prostornih jedinica Republike Hrvatske na NUTS 2 razini.....	6

POPIS TABLICA

Tablica 1. Indeks gospodarske snage županija i njegove sastavnice u 2017. godini	7
Tablica 2. Kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2016. godini	17
Tablica 3. Ribari koji obavljaju gospodarski i mali obalni ribolov u Republici Hrvatskoj	25

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Stopa nezaposlenosti u Republici Hrvatskoj, u razdoblju od siječnja 2010. do siječnja 2018. godine.....	16
Grafikon 2. Broj poduzeća prema statusu aktivnosti od 2011. do 2016. godine, u Republici Hrvatskoj.....	19

SAŽETAK

Nositelji regionalne politike ključni su u provođenju mjera i ostvarivanju ciljeva regionalnog razvoja. Njihova važnost i potreba koordiniranog djelovanja na različitim razinama upravljanja u Republici Hrvatskoj postaju značajnije izraženi u vrijeme kada mogućnosti regija postaju sve veće, posebno nakon ulaska u EU. Cilj rada je prikazati ulogu odabranih nositelja regionalne politike u Republici Hrvatskoj. Nakon temeljnih obilježja regionalne politike, u radu se opisuje uloga nositelja kao što su Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU, kućanstva, poduzetnici, razvojne agencije i lokalne akcijske grupe. Detaljnijom analizom aktivnosti nositelja regionalne politike na primjeru Istarske županije u radu je potvrđena njihova važnost u poticanju regionalnog razvoja. Također, dokazana je potreba i korist primjene načela partnerstva i suradnje kao temeljnih načela regionalne politike, budući da se zajedničkim djelovanjem, povezivanjem predstavnika javnog, privatnog, civilnog sektora, na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, može ostvariti višerazinski pozitivan učinak u upravljanju razvojem i prepoznatljivost regionalnih gospodarstava.

Ključne riječi: regionalna politika, Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU, razvojne agencije, lokalne akcijske grupe, Istarska županija

SUMMARY

Regional policy actors present key players in the implementation of the regional policy measures and realization of the defined policy goals. Lately, their importance and the need for coordinated cooperation at different levels of government in the Republic of Croatia have become more highlighted due to the fact that regions have higher opportunities, especially after the EU accession. The aim of this final thesis is to present the role of chosen regional policy actors in Croatia. After defining the main characteristics of regional policy, regional policy actors are described, such as the Ministry of Regional Development and EU Funds, households, entrepreneurs, development agencies and local action groups. More detailed analysis of the activities and performances of regional policy actors in Istria County has confirmed their important role in fostering regional development. There are also determined the need and benefits of the implementation of the partnership and cooperation as the main principles within the regional policy, regarding that joint actions of public, private sector and civil society partners, at national, regional and local level can lead to multilevel positive effect in managing development and to create specific, recognizable regional economies.

Keywords: regional policy, Ministry of Regional Development and EU Funds, development agencies, local action groups, Istria County